TÖB-DER

ÜNİVERSİTE VE YÜKSEK OKULLAR AÇILDI

İlk ve orta dereceli okullardan sonra üniversite, akademi ve yüksek okullar da yeni ders yılına girdi. 4.11.1974 günü altı yıldan beri ilk defa törenle açılan İstanbul Üniversitesinin açılışına Başbakan Ecevit de katıldı. Öğrencilerin alkışları ve «BAĞIMSIZ TÜRKİYE» sloganları arasında konuşan başbakan şunları söyledi:

«... Hızla değişen toplum siyasetten önde gitmektedir. Demokrasi, kendi kurumları, demokratik, siyasal kurumları bakımından toplumdan geri kalınca bütün ülkelerde siyasal bunalımlar görülmektedir. Bence Türkiye'deki siyasal bunalımın başlıca nedeni siyasetin toplumun gerisinde kalmış olmasıdır».

«... Derneklere, üniversitelere, meslek kuruluşlarına siyasetin yasaklanmasının nedeni budur. Siyaset adamlarına ve sadece siyasî partilere bırakılamıyacak kadar önemli bir faaliyettir. Halk kuruluşları, üniversiteler, dernekler, meslek kuruluşları siyasete seyirci kalamazlar.»

Üniversite giriş sınavlarına bu yıl 233 bin kişi katıldı. Her yıl olduğu gibi bu yıl da bunların büyük bir kısmı elendi. Üniversiteye giremiyenlerin hemen tümü yoksul halk çocukları. Bir avuç olanaklı liseden gelen varlıklı ve imtiyazlı aile çocuğu üniversitelerin diledikleri önemli bölümlerine girdiler. Üniversitelere başvuranların ancak beşte biri girebildi. Hiçbir üniversite ve yüksek okula giremeyen yetmiş bin civarındaki yoksul halk çocuğu, Millî Eğitim Şûrasından bile geçirilmeyen, üzerinde en küçük bir tartışma yapılmayan, yüksek öğretim sorunlarının çözümlenmesine şu ya da bu biçimde geçici ve yüzeysel bir çözüm bile getirmek bir yana, bir sürü sorunları da beraberinde getireceği kuşkusuz olan «mektupla öğretim» e girecek.

Öte yandan yeni ders yılının başlamasıyla birlikte bozuk eğitim düzenine ve uygulamasına karşı öğrenci boykotları da başladı. Öğrenciler çeşitli sorunlarının duyurulması ve çözümlenmesi için harekete geçtiler. Öğrencilerin başlıca istekleri şunlar:

Demokratik, özerk, yurt ve dünya gerçeklerine, halk çıkarlarına yönelik bir üniversite ve eğitim, anti-demokratik Üniversite Yasasının, anti-demokratik yönetmeliklerin ve uygulamaların değiştirilmesi, öğrencilerin demokratik örgütlenmesini önleyen Dernek Yasasının değiştirilmesi, 'üniversite ve yüksek okullardaki faşizan baskı ve uygulamaların sona ermesi, faşist saldırıların sona ermesi, ünversitelerdeki polis—jandarma karakollarının kaldırılması, sivil polislerin üniversitelerden çıkartılması, öğrencilerin yönetimine katılması, yurt, burs, kredi, ders kitabı vb. sorunlarının çözümlenmesi. sınıf geçme yerine ders geçme sisteminin getirilmesi.

BU SAYIDA

Yeni Kurulan Şubelerimiz 2

O'nu Bağımsızlık Özlemleriyle Andık 3

Şubelerimizden Haberler 4

Haberler 5

Örnek Bir Karar 9

Örnek Bir Karar 12

Yakılan Kitaplar ve Bir Askerî Yargıtay Kararı : Avukat **Halit ÇELENK** 14

Türkiye Raporu Avukat **Halit ÇELENK** 17

Tonguç Yolu : **M. BAŞARAN** 18

On Türk Filmi ve «Arkadaş» Üstüne **Mehmet KOÇ** 20

Batı Almanya'da Yabancı Çocuklar Sorunu : **Yılmaz ELMAS** 21

Kapitalizm ve Ekonomik Krizler-1- ... 22

YENİ KURULAN ŞUBELERİMİZ

ÜRGÜP : Başkan Ali Ünüvar, Yazman Recep Demircan, Sayman Sincan Uzun, Üye Erdoğan Aslan, Üye Mahmut Türkkan

BULDAN : Başkan Özer Yıldırım, Yazman Davut Orhan, Sayman Turan Gündoğdu, Üye H. Hilmi Gülcan, Üye H. Hüseyin Yelegen.

GÜRÜN : Başkan A. Rıza Korkmaz, Yazman İbrahim Kala, Sayman İsmail Özdoğan, Üye Erdoğan Çeliktan, Üye Mehmet Yaman.

ULUBEY : Başkan Kadir Akbal, Yazman Bekir Seher, Sayman Turan Bayram, Üye Bedir Karser, Üye Adnan Poyraz.

ÇATALZEYTİN : Başkan Ahmet Kahveci, Yazman Aslan Yavuz, Sayman Mazhar Özcan, Üye Recep Demircan, Üye Cemal Irak.

ERUH : Başkan Hayrettin Atabey, Yazman Sıddık Tanış, Sayman Musa Kurt, Üye İnci Aksu, Üye Mehmet Yavuz.

KUMRU : Başkan Fahrettin Çelik, Yazman Nevzat Bellici, Sayman A. Haşim Cevahir, Üye Hasan Eğlenceoğlu, Üye Ali Atana.

DURAĞAN : Başkan Halil Bilgiç, Yazman Cemal Kabal, Sayman Yusuf Kaya,Üye Selahattin Erdal, Üye Burhan Kuşcu.

BEYPAZARI : Başkan Ahmet Çetin, Yazman Doğan Koloğlu, Sayman Mehmet Çalışkan, Üye Hüseyin Güneroğlu, Üye Eren Çekiç.

SİLOPİ : Başkan Abdullah Erkan, Yazman Şemsettin Yıldırım, Sayman Cuma Başaranoğlu, Üye Ziya Akbaya, Üye Servet Uysal.

DARENDE : Başkan Hüsnü Yelbay, Yazman Fikri Çalışkan, Sayman Mehmet Şahindal, Üye Kenan Badem, Üye Kaber Yücekaya.

BOZKURT : Başkan İbrahim Günaydın, Yazman Bahri Gültekin, Sayman Hüseyin Tuğla, Üye Muzaffer Özdemir, Ü:ye Orhan Onat.

GEBZE : Başkan Fikret Kılınç, Yazman, Muzaffer Yapan, Sayman Maksut Cihangir, Üye Yücel Zengin, Üye Orhan Yargucu.

ÇUMRA : Başkan Teoman Savaşan, Yazman, Haydar Soy, Sayman Tankut Yüksel, Üye Sami Çelik, Üye, Mete Savaşeri.

DEMİRCİ : Başkan Naci Korkmaz, Yazman Mehmet Özen, Sayman Hakkı Arslan, Üye Fahri Sevgi.

AHLAT : Başkan Mustafa Sayın, Yazman Talat Temel, Sayman Turgut Sevimli, Üye Şefik Koç, Üye Rasim Eren.

ORTAKLAR : Başkan Muharrem Avcı, Yazman Ahmet Kılıç, Sayman Ali Güngör, Üye Güner Tek, Üye İsmail Avcı.

ÇAYIRLI : Başkan Garip Sarıgül, Yazman Hüseyin Kılıç, Sayman İbrahim Gezik, Üye Binali Ataman, Üye Muhammet Aytekin.

KAYNARCA : Başkan Cemil Kadar, Yazman Ziya İkican, Sayman Tacettin Ersoy, Üye Yusuf Baştan, Üye Vedat Nurlu.

KELKİT : Başkan Bekir Akkan, Yazman Hüseyin Yazıcı, Sayman Mustafa Zengin, Üye Kenan Özdemir, Üye Hacı Meral.

BODRUM : Başkan Selahattin Turan, Yazman Haluk Anat, Sayman Ali Özcan, Üye Mehmet Keskin, Üye Osman Koca.

ÇİFTELER : Başkan Kemal Ak, Yazman Ramazan Genç, Sayman Turan Yemenci, Üye Hasan Hüseyin Gürler, Üye Necdet Vapur.

KEMALPAŞA : Başkan Halil Gençer, Yazman Nizamettin Gündüz, Sayman Özgür Eroğlu, Üye Mustafa Avan, Üye Muzaffer Baylan.

ORTAKÖY : Başkan Hüseyin Döngel, Yazman Hüseyin Tüfekçi, Sayman Muharrem Zorlu, Üye İbrahim Gördükçü, Üye Mükerrem Yıldız.

DOMANİÇ : Başkan Şevki Cengiz, Yazman Yusuf Kalkan, Sayman Mehmet Ergül, Üye Beytullah Aktaş, Üye Semra Cansızoğlu.

MERCAN : Başkan Yusuf Güneş, Yazman Şaban Yalçın, Sayman Mehmet Yılmaz, Murat Polat, Üye Ahmet Arıkan.

O'NU BAĞIMSIZLIK ÖZLEMLERİYLE ANDIK.

ŞUBELERİMİZDEN HABERLER

SİNOP ŞUBEMİZİN ÇALIŞMALARI

26.10.1974 günü Sinop Şubemzde bir toplantı yapıldı. Toplantıda Yönetim Kurulu üyesi Hasan Yiğit son hazırlanan «Çalışma Programı» hakkında bilgi verdi. Daha sonra meslek, özlük, eğitim, yurt ve dünya sorunları konusunda tartışma aıldı; sorunların çözümünün örgütlenmeye veörgütlü mücadeleye bağlı olduğu üzerinde duruldu.

30.10.1974 günü Öğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni Kadir Karkın «müzik ve halk müziği» konusunda bir konferans verdi.

2.11.1974 günü Lise Felsefe Öğretmeni Leyla Ergül, «Toplumlarda Düzenin Temeli, Sosyal Kontrol Kurum ve Kuralları» konusunda konuştu. Toplantıda ayrıca bayan öğretmenleri örgüt çalışmalarına katılması konusu ele alındı.

SİVEREK ŞUBEMİZİN ÇALIŞMALARI

Siverek Şubemiz, 2.11.1974 günü bir söyleşi toplantısı düzenlemiştir. Toplantıda toplumların geçirdiği başlıca gelişme aşamaları, örgütlenmenin gereği ve yararları, TÖB-DER'li öğretmenlerin görev ve nitelikleri, öğretmenlerin sınıf içindeki görevleri, ders kitapları, zararlı ve yozlaştırıcı yayınlar, halkla ilişkilerde düşülen hatalar, emperyalizme karşı takınalacak tavır, TÖB-DER'in izliyeceği yontem ve TÖB-DER'in eğitim görüşleri üzerinde durulmuştur. Çevre şubelerimizden gelen temsilcilerin ve Diyarbakır Bölge Temsilcimiz Mehmet Yokuş'un da katıldığı toplantı ilgi ile izlenmiştir.

URFA ŞUBEMİZİN ÇALIŞMALARI

2.11.1974 günü Urfa Şubemizde bir eğitim çalışması yapıldı. Bölge Temsilcimiz ve Yönetim Kurulu üyemiz Necati Eroğlu'nun da katıldığı toplantıda ülkemizin eğitim sorunları, Anayasamıza göre eğitim ilkeleri, eğitimimize emperyalizmin etkileri, devrim için eğitim ve bunun ilkeleri, yöntemleri üzerinde duruldu. Toplantıda ayrıca devrimci şiirler okundu.

Şubemiz yönetim kurulunun eğitim sorunlarıyla ilgili olarak yayınladığı bildiri de aynı gün dağıtıldı. Bildiride özetle şöyle denilmektedir: Eğitim, çağdaş değişimlerle birlikte giden ve kendini sürekli olarak yeniliyen bir süreçtir. Toplumda eğitimle ilgilenen yalnızca öğretmen değildir. Eğitim tüm halkı ilgilendiren bir konudur. Çağımız değişmeler ve ilerlemeler çağıdır. Öğretmenin bir görevi de bu değişmeleri halka anlatmak, halka bilgi ve bilinç götürmektir. Öğretmenlerin sorunları halkın sorunlarından ayrı değildir. Biz öğretmenler hem sorunları ve hem yaşantısı bakımından halkla içiçeyiz. Bu yüzden kendimizi halktan ve onun sorunlarından soyutlayamayız. Tarih sosyal mücadeleler tarihidir. Bu mücadele eğitim alanında da verilmektedir. Öğretmenler halkın öğretmeni olmak zorundadırlar. Başka sorunlar gibi eğitim sorunları da halkla birlikte çözümlenebilir.

KONGRELERİNİ YAPAN ŞUBELERİMİZ

BİGA : Başkan H. Ünal Nal, Yazman İbrahim Köpük, Sayman Fikret Özbelen, Üye Erdal Sezgin, Üye Sadi Ceylan.

IĞDIR : Başkan Yahya Türkeli, Yazman A. Kadir Arıcan, Sayman Hasan Ocak, Üye Veysi Yıldırım, Üye Balamir Avşan.

KOZLU : Başkan Mehmet Köz, Yazman Arife İnanoğlu, Sayman Feyzullah Çiçek, Üye Mustafa Özenir, Üye Birol Nacak.

BERGAMA : Başkan M. Cevat Turan, Yazman Yaşar Çakıroğlu, Sayman Talat Aydemir, Üye Mehmet Ünver, Üye Tacim Yükrük.

BOZDOĞAN : Başkan Ünal Gökbayrak, Yazman Mustafa Tekin, Sayman Akın Üner, Üye Mehmet Demiray, Üye Tacim Özcan.

KAHTA : Başkan Mehmet Meriç, Yazman Mehmet Tayfun, Sayman Ramazan Yıldırım, Üye Zeynel Öz, Üye Abdülkadir Özbek.

AYDINCA : Başkan Dursun Çelik, Yazman Mehmet Şekerci, Sayman Şeref Aydın, Üye Mustafa Alan, Üye Nazmi İnan

SARAYÖNÜ : Başkan A. İhsan Yamaner, Yazman Hasan Hüseyin Altın, Sayman Mevlüt Yalçınkaya, Üye Sebahattin Güngör, Üye Muhittin Tezer.

DOĞANHİSAR : Başkan Kâmil Baş, Yazman Kâzım Çetinkaya, Sayman Remzi Yalım, Üye Muzaffer Palaz, Üye Necati Gündüz.

TİREBOLU : Başkan Ö. Lütfi Şener, Yazman Bahri Dursun, Sayman Neşat Kılıçarslan, Üye Şenay Ersöz, Üye Namık Köroğlu.

YAHYALI : Başkan Mehmet Küçüktepe, Yazman Hüseyin Kenger, Sayman Rıfat Temel, Üye Hüseyin Yalçın, Üye Osman Züylü.

KAMAN : Başkan Feramiz Kıyamet, Yazman Kemal Yalçın, Sayman Nedim Aktaş, Üye Rıfkı Şahin, Üye Arafa Arslan.

AKKAYA : Başkan Sabri Yardımcı, Yazman Ahmet Ünlüer, Sayman Agâh Ulu, Üye İsmail Apaydın, Üye Yılmaz Bakırcı.

ERZİNCAN : Başkan Mustafa Terzi, Yazman Mızrap Aydemir, Sayman Oruç Göksungur, Üye Bedir Çankaya, Üye İrfan Öncü.

TAVAS : Başkan Hüseyin Asılı, Yazman Faruk Yakupoğlu, Sayman Ahmet İşanlar, Üye Hüdaverdi Ökünç, Üye Arif Atmaca.

SİNCAN : Başkan Nurettin Yazgan, Yazman Osman Yücel, Sayman A. Gani Yağcı, Üye Hürriyet Ayaşoğlu, Üye Muharrem Yılmaz.

YOZGAT : Başkan Mehmet Yıldırım, Yazman Erol Başaran, Sayman Yavuz Şentürk, Üye Hafize Çakıl, Üye Celal Yaşar.

ÇERKEŞ : Başkan Yaşar Ulupınar, Yazman Nurettin Yıldıran, Sayman Recep Yazıcı, Üye Mustafa Büyükgenç, Üye Mithat Edgü.

BANAZ : Başkan Adnan Köseoğlu, Yazman Necati Çakın, Sayman Hüsnü Acar, Üye Emin Altındağ, Üye Özcan Çağlayan.

BORÇKA : Başkan Kerim Ağırakça, Yazman Köksal Demir, Sayman Hüseyin Çakıcı, Üye Sabri Gökçelik, Üye Dursun Güven.

YUSUFELİ : Başkan Necati Sargın, Yazman Ali Yazıcıoğlu, Sayman Hasan Kasımoğlu, Üye Ahmet Turan, Üye Cemil Demir.

haberler

TURGUTLU'DAN İKİ ÖĞRETMEN SÜRÜLDÜ

Turgutlu Lisesi Öğretmenlerinden Uğur Çınaroğlu Dinar Lisesine, Fikri Çalışkan da Gediz Lisesine sürülmüştür. İki öğretmenin sürülmesine yolaçan olaylarla ilgili soruşturmayı yürüten Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişi Ömer Arpacıoğlu'nun okul müdürünün ahbabı olduğu ve müfettişin tarafsız davranmadığı söylenmektedir.

Çınaroğlu ve Çalışkan'ın sürülmelerinde baş rolü oynayan Turgutlu Lisesi Müdürü M. Oktay Baykal'ın kendi evinin inşaatında okul işçilerini ve öğrencileri çalıştırdığı, okul spor kolu ve okul aile birliği çalışmalarında yolsuzluklar yaptığı, girmediği derslere girmiş gibi imza attığı, görevini ihmal ettiği, okula geç gelip erken ayrıldığı, çalışma saatlerinde özel işlerini izlediği ileri sürülmektedir.

YILMAZ'A TERTİP

Ceyhan Şubemiz üyelerinden Kâzım Yılmaz, gerici okul yöneticilerinin ve «komandocu» öğrencilerin tertip ve şikâyetleri sonunda «Atatürk'e hakaret ettiği» iddiasıyla bir soruşturma geçirdi. Soruşturmada «muhbirler» tanıklık yaptı ve Yılmaz öğretmen kıyımcısı olarak bilinen Adana Millî Eğitim Müdür Yardımcısı Selahattin Doğan'ın taraflı soruşturması sonunda Saimbeyli'ye sürüldü.

EREZ'E HAKARET

Bir siyasi partinin ilçe başkanı Siverek İlçe kongresinde üyelerimizden Fatma Erez'e onur kırıcı bir dille hakaret etmiştir. Kongrede bulunanlar ilçe başkanının bu davranışını protesto etmişlerdir. Erez, 12 Marttan sonra gözaltına alınıp tutuklanmış bir üyemizdir.

GİRESUN ŞUBEMİZ YÖNETİCİLER HAKKINDA SORUŞTURMA

21.4.1974 günü Giresun'da yapılan bölge toplantısındaki konuşmalardan dolayı Şubemiz yöneticileri hakkında Giresun Savcılığınca soruşturma açılmıştır. Yapılan bölge toplantısına Genel Merkezden Hamdi Konur, Şaban Sezen de katılmışlar ve birer konuşma yapmışlardı. Toplantıda emniyet görevlileri konuşmaları teype almışlar ve daha sonra bu konuşmalar Prof. Sulhi Dönmezer'e gönderilmiştir. Dönmezer, bilirkişi olarak düzenlediği raporda konuşmaların Dernekler Yasasına aykırı olduğunu iddia etmiştir. Gedikli bilirkişi Dönmezer'in bu raporu üzerine Giresun Savcılığı şubemiz yöneticilerinden Şükrü Kırdemir, Hasan Uyan, Necati Akaltun, Mehmet Hıdımoğlu ve Hüseyin Kelleci hakkında soruşturma aç mıştır.

ÇÖKMEZ'E MAAŞ KESİMİ CEZASI VERİLDİ

Bolu Yıldırım Beyazıt İlkokulu Öğretmeni Aysel Çökmez'e İl Disiplin Kurulu tarafından «Üzerine düşmeyen konularda yersiz iddialarda bulunmak suretiyle idareyi yıpratma çabaları içine düştüğü» iddiasıyla üç günlük maaş kesimi cezası verilmiştir.

Çökmez, Bolu Milli Eğitim Müdürü A. Rıza Çatılı'nın kişisel kini yüzünden cezalandırıldığını söylemiştir.

URFA'DA BİR YEREL DERNEK BAŞKANI

Urfa Yakup Kalfa İlkokulu Müdürü ve Yerel Urfa Öğretmenler Derneği Başkanı Mehmet Yusufoğlu hakkında bir rapor aldık. İleri sürüldüğüne göre Yusufoğlu:

1. 222 sayılı yasaya göre okutması gereken dersleri okutmamaktadır.

2. Öğrenci velilerinden bakanlığın genelgesine rağmen para toplamıştır.

3. Eskiden «milliyetçi» öğretmenlerin başkanı olan Yusufoğlu şimdi başkanı olduğu yerel derneğe üye olmayan öğretmenlere baskı yapmaktadır.

4. Derneğe üye olmak istemiyen bir öğretmeni dövmüş ve kaburgalarını kırmıştır. Bu olayı soruşturan müfettişler olayı örtbas etmişlerdir. Bu müfettişlerden biri daha sonra Urfa'da başmüfettiş, öbürü de Urfa Milli Eğitim Müdür Yardımcısı olmuştur.

Zorba ve yasa dinlemez okul müdürü hakkında hiçbir işlem yapılmamıştır.

ULUKIŞLA'DA BİR ÜYEMİZ DÖVÜLDÜ

Ulukışla Şubemiz üyelerinden Pratik Sanat Okulu Müdürü İ. Sami Beyaz, 31.10.1974 günü Sümer Şahin adındaki bir ziraat teknisyeni tarafından dövülmüştür.

BİNGÖL'DE BİR ÜYEMİZ DÖVÜLDÜ

Bitlis Şubemiz yönetim kurulu üyelerinden Kemal Yüksel, 27.10.1974 günü faşist saldırganlar tarafından dövülmüştür. Bingöl Şubemiz Yüksel'in dövülmesi üzerine «Sayın Halkımıza» başlıklı bir bildiri yayınlıyarak bu olayı kınamış ve protesto etmiştir. Şubemizin bildirisinde özetle şöyle denilmektedir:

«TÖB—DER Bingöl şubesi açıldığından bu yana bazı kesimlerin huzursuz olduğunu görmekteyiz.

TÖB—DER hiçbir zaman öğretmeni halkından ayırmamıştır. Genellikle yoksul halk çocuklarının «kısa yoldan meslek sahibi olmak» amaciyle öğretmenlik mesleğini seçtikleri bir gerçektir. Bu gerçek ortada iken öğretmeni halktan ayrı düşünmek ancak çıkarcı çevrelerin ekmeğine yağ sürer. TÖB—DER'in düşüncesi budur. Ve bu düşünce bazılarına iğne gibi batmaktadır. Sömürmek, yüzbinlerine yüzbinleri katmak, enselerini biraz daha kalınlaştırmak için sizi kasten cahil bırakan bu çevreler, sizin uyanmanızı istemedikleri gibi, etkinliğini yitirmiş bazı laflarla sizden yana olan öz evlâtlarını, uyanık gençleri, işçileri, öğretmenleri ve öbür aydınları, size düşman gibi göstermeye çalışmaktadırlar.

Dernek olarak kaba kuvvete dayanan bu oyunları nefretle karşılıyor ve halkımızın yanımızda olacağına inanıyoruz.

YARDIMLAŞMA — DAYANIŞMA HUKUK YARDIMLARIMIZ

Merkez Yürütme Kurulumuz, 12.9.1974 tarihinden bu yana aşağıda şubesi ve adı yazılı üyelerimize hukuk yardımı yapılmasına karar vermiştir:

1. Elazığ Şubemiz üyesi Bekir Karakurt,
2. Tokat Şubemiz üyesi Hidayet Şahin,
3. Malatya Şubemiz üyesi Güner Kelek,
4. Taşlıçaş Şubemiz üyesi Ahmet Çelebi,
5. Eşme Şubemiz üyesi Eyüp Tozan,
6. Iğdır Şubemiz üyesi Uğurhan Belli,
7. Kars Şubemiz üyeleri Ali Özdemir, Gülay Özdemir,
8. Göktepe (Ermenek) Şubemiz üyesi Yusuf Ziya Eken,
9. İslahiye Şubemiz üyesi Şakir Baysöz,
10. Malatya Şubemiz üyesi Zahide Gül,
11. Mustafakemalpaşa Şubemiz üyesi Erol Akın,
12. Akşehir Şubemiz üyesi Tuncer Bakırel,
13. Ankara Şubemiz üyesi Seyhan Erdoğdu,
14. Kartal Şubemiz üyesi Eray Canberk.

SOSYAL YARDIMLARIMIZ

Merkez Yürütme Kurulumuz, 25.9.1974 tarih ve 19/2 sayılı kararıyla geçenlerde yitirdiğimiz Yenipazar Şubemiz üyelerinden Metin Erenay'ın ve 2.11.1974 tarih ve 27/7 sayılı kararıyla da Antalya Şubemiz üyelerinden Faruk Mutlu'nun ailelerine Sosyal Yardım Yönetmeliğimize göre ölüm yardımı yapılmasına karar vermiştir.

★

İMZASIZ İHBAR MEKTUBU İLE KIYIM

Mersin Şubemiz üyelerinden Mezitli Ortaokulu Müdürü Sait Kılınçer hakkında, 1973 yılında Necmettin Erbakan'a gönderilen imzasız bir ihbar mektubu üzerine soruşturma açılmıştır. İhbar mektubunun altına imzasını atmak yürekliliğinden yoksun «sayın muhbir vatandaş»ın sözkonusu mektubu ilgisinden dolayı Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. Her dönemin adamı olarak bilinen Mersin Milli Eğitim Müdürü, hükümetin istifasını da fırsat sayarak, yardımcısı Ertuğrul Karakoç'u Kılınçer hakkındaki soruşturmayı yapmak üzere görevlendirmiştir.

ALACA ŞUBEMİZİN ÇELENGİ PARÇALANDI

Alaca Şubemizin Cumhuriyet Bayramı dolayısı ile Atatürk büstüne koyduğu çelenk, 30 Ekim 1974 günü gecesi kimliği bilinmiyen kişilerce bulunduğu yerden alınmış, demirleri bükülerek yere atılmıştır. Olayı ilgililere bildiren şubemiz yetkilileri olayın ilgililerce örtbas edilmek istendiğini söylemişlerdir. TÖB—DER çelengine yapılan saldırının Atatürk'e de bir saldırı olduğunu belirten şubemiz yöneticileri olayı protesto etmişler ve daha sonra çelengi yeniden Atatürk büstüne koymuşlardır.

POSOF'TA BİR LİSE MÜDÜRÜ!...

Posof Lisesi Müdürü Şener Çakıcı, bir yandan okuldaki öğretmen ve öğrencilere çeşitli baskılar yaparken, bir yandan da okulda «komandoculuk» yapmaktadır. Kendi düşüncesinde olmayan öğretmen ve öğrencileri çeşitli ithamlarla yıpratmak ve korkutmak istiyen Çakıcı, okulda faşist taslağı yazarların eserlerini okutmak istemekte, «bozkurtçu» öğrencileri korumakta, solcu diye nitelediği yazarların kitaplarının okunmasına ise engel olmaya çalışmaktadır.

Lise öğretmenlerinden bir grup ortaklaşa yazıp imzaladıkları bir raporda Çakıcı'nın marifetlerini şöyle dile getirmektedirler:

1. İki öğrencinin usulsüz olarak sınıf geçmesini sağlamıştır. Sınavlarda bazı öğrencileri kayırıcı yolsuzluklar yapmıştır.

2. İlçedeki bazı ilerici ve Atatürkçü kişileri «vatan haini» olarak nitelemekte ve öğretmen ve öğrencilerin bu kişilerle konuşmalarını engellemek istemektedir.

3. Öğretmenleri ders dışına çıkmakla itham etmekte fakat kendisi okulda «bozkurt» amblemli dergiler dağıtmaktadır.

4. M. E. Bakanlığı yayınları arasında çıkan A. Çehov'un hikayelerini okuyan bir öğretmeni «Çocuklara komünist düşünceler aşılıyan Rus yazarlarının kitaplarını okuyor» diye ihbar etmektedir.

5. Okul duvarlarına «Ergenekon» tabloları asmakta, bazı öğrencilere bozkurt maskotları vermektedir.

6. Kendisinin MİT ajanı olduğunu söylemekte, TÖB-DER üyelerinin dinsiz olduklarını, ana-bacı tanımadıklarını iddia etmektedir.

Okuldaki yurtsever öğretmen ve öğrenciler arasında baskı ve terör havası estiren Çakıcı hakkında öğretmenler soruşturma istemişlerdir.

★

YENİ BÖLGE TEMSİLCİLERİMİZ

Merkez Yürütme Kurulumuz, 20.9.1974 tarihinde Turhal Şubemiz üyelerinden İbrahim Çerçi'yi Tokat, 23.10.1974 tarihinde Bartın Şubemiz üyelerinden Kadir Şener Yalçın'ı Zonguldak, 2.11.1974 tarihinde de Tutak Şubemiz üyelerinden Ahmet İnce'yi Ağrı, Adapazarı Şubemiz Başkanı Sedat Ege'yi Sakarya, Hakkari Şubemiz üyelerinden Ramazan Çavdar'ı Hakkari İl ve ilçelerindeki şubelerimiz için bölge temsilcisi olarak atamıştır.

SÜRMENE'DE BİR KAYMAKAM VAR!...

Sürmene kaymakam vekili Selamet İlday, ilçede göreve başladığı günden bu yana, halka ve özellikle de şubemize ve öğretmenlere karşı baskılarını sürdürmektedir.

Bir arkadaşına «Sürmene halkı beni pencerelerden korku ile izliyor, daha bu başlangıç, resmi dairelerden bazı memurları temizliyeceğim» diye övündüğü söylenen kaymakam vekili, şubemiz üzerinde keyfi baskılara girişmiş ve polis memurları aracıyla şubemizin ramazanda sahura kadar açık kalmasını önlemiştir. Şubemiz kaymakam vekilinin baskıları üzerine bir bildiri yayınlamış ve bu baskıları protesto ederek, kaymakam vekilini yasalara saygılı olmaya çağırmıştır. Bunun üzerine kaymakam vekili, lisedeki ispiyonlarının asılsız iddialarıyla başta Sürmene lisesi Müdürü Avni Ersoy olmak üzere müdür başyardımcısı Yakup Seymen'i, şubemiz sekreteri ve lise müdür yardımcısı İbrahim İlhan'ı açığa almış, şube başkanımız Evşan Deniz hakkında da soruşturma açtırmıştır. Kaymakam vekilinin bu davranışları üzerine şubemiz ikinci bir bildiri yayınlıyarak «Baskılara boyun eğilmiyeceğini» hatırlatmıştır.

Abdülhamit'i kendisine örnek aldığını ve her yerde ispiyonları olduğunu ve bunlarla işlerini yürüttüğünü söyleyen kaymakam vekili «bana okulda faşist Selamet derler» diye de övünmektedir. Ülkü Ocakları Sürmene Şubesinin bir bildiri yayınlıyarak desteklediği kaymakam vekili İlday'ın iki şoförü de karakolda dövdüğü söylenmektedir.

★

TÜRK HALK HAREKETLERİ

ve

DEVRİMLER

Çetin Yetkin

320 Sayfa, 25 TL.

İsteme Adresi : May Yayınları

Babıali Cad. 19

ÇAĞALOĞLU/İSTANBUL

ATAMALARDA TARAFSIZ DAVRANILMIYOR

Özellikle bakanlık taşra örgütünde atamalar yıllardan beri tarafsız ve objektif bir biçimde yapılmamakta ve böylece sayısız öğretmen tedirgin edilmektedir. Partizan yöneticiler atamalar konusunda taraflı, duygusal ve sübjektif tutumlarını öğretmenler üzerinde bir baskı unsuru olarak kullanmaktadırlar.

Aşağıda Merzifon'da görev yapan yirmibeş öğretmenin imzasıyla haksız atamalar konusunda bakanlığa verilen bir dilekçenin örneği görülmektedir:

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA
ANKARA

1 — Verilen dilekçeler, ya gereği gibi incelenmemekte ya da işleme konulmamaktadır.

2 — Haklı bir nedene dayanmadığı halde ve yönetmeliklere ters bir tutumla bazı öğretmenlerin bir öğretim yılı içinde birkaç kez atandığı görülmektedir.

3— İlin en uzak ve yoksul köylerinde 3 — 4 yıl çalışan öğretmenlerin dilekçeleri işleme bile konmazken, bulunduğu köyde ancak bir yıl çalışan —meslekteki kıdemi de birkaç yılı aşmayan— öğretmenlerin, daha iyi yerlere atandıkları görülmektedir.

4 — Subay ve assubay eşleri ivedilikle yol kıyısı köylere atanmaktadırlar. Bu atamalar yapılırken kıdem durumu göz önüne alınmamaktadır. Oysa evli öğretmenlerin bir yere atanmaları bazen yıllar sürmekte ve evli oldukları halde ayrı yerlerde çalışan öğretmenler bulunmaktadır.

5 — Merkeze yakın okullarda 20 — 25 öğrenciye iki öğretmen düşerken, uzak okullarda 40 — 50 öğrenciye bir öğretmen düşmektedir. Bu durumda, merkeze yakın okullarda bir yığılma söz konusudur.

Bugüne dek bu konuda bir şikâyette bulunulmaması bu durumların ortaya yeni çıktığından değildir. Haksızlığa uğrayan öğretmenler, ya meslekten atılma korkusu duymakta ya da daha sonra atanacağı şeklinde Millî Eğitim Müdürlüğünce avutulmaktadır.

YALVAÇ'TA FAŞİZAN BASKILAR SÜRÜYOR

Gerici çevrelerin besleyip kışkırttığı faşizan güçler Yalvaç'ta öğretmenlere karşı saldırılarını sürdürmektedirler. Özellikle okul yöneticileri, üyelerimize karşı saldırıda bulunan kişileri korumaktadırlar.

Son olarak, 4.5.1974 günü Şevket Özçimen adındaki üyemiz MHP'nin komandoları olduklarını söyleyen kişilerin saldırısına uğramıştır ve sokak ortasındar dövülmüştür.

7-8 Mayıs 1974 günü Yalvaç Şubemiz başkanı Yunus Akçay, Ortaokul Müdürü Halis Baş'ın tehdit, hakaret ve saldırısına uğramıştır. Yapılan başvurmalara ilgililer cevap bile vermemişlerdir.

1974 Haziran ayında Kaymakamlık şube başkanımız Yunus Akçay hakkında soruşturma açmıştır. Okul müdürünün etkisi ile açılan soruşturmada kendisine yöneltilen sorular şöyledir: «Milliyetçi öğrencilere baskı yapıyor, öğrencilerin kahve ve ülkü ocaklarına gitmelerine karşı çıkıyorsunuz, bunun savunmasını yapınız.»

4 Ekim 1974 günü ortaokul öğretmenlerinden Özdemir Öztürk okul müdürü ve yandaşları tarafından okulda görevi başında kıyasıya dövülür. Okul Müdürü Halis Baş, elleri ve kolları yandaşları tarafından tutulan Öztürk'ün çenesine, kasıklarına tekme atar.

6 Ekim 1974 günü de okul müdürü Öztürk'ün üzerine sopa ile saldırır ve «Ben seni yüz yıl ceza verseler yaşatmıyacağım» diye tehdit eder. TÖB-DER Şubesini işaret ederek TÖB-DER'li öğretmenlere de küfreden okul müdürünün elinden Öztürk'ü halk kurtarır. Saldırgan ve küfürbaz müdür mahkemeye verilir. Hakkında idari soruşturma açılır, fakat halen de görevi başındadır.

Yalvaç Ortaokulunda ve lisesinde öğretmenler, yöneticilerin tutum ve davranışları yüzünden tam bir tedirginlik içindedirler, çalışma ortamları, can güvenlikleri yoktur. Yalvaç'taki okul yöneticilerinin faşizan tutum ve davranışları yüzünden öğretmenlerin huzurları kaçmıştır.

★

SENİR KÖYLÜLERİ ÖRGÜTLENİYOR

Senir, Tepecik, Kuşçular, Kuyucak, Çukurviran; Ardıçlı, Saraycık, İlyas, Karakent, Kavacık, Örencik ve Yeşilyurt köylüleri «Senir Kalkınma Kooperatifi» adı ile bir kooperatif kurmuşlardır. Kooperatifin kurmaya karar verdiği «Gül Yağı Fabrikasının» 3.11.1974 günü yapılan bir törenle temeli atılmıştır.

Köylüler kooperatiflerinin amacını aşağıdaki şiirle dile getirmişlerdir:

GÜLLEME

Mayısta güllerim açıyor,
Ovalara kokular saçıyor,
Ucuza alıyorlar elimden,
Neşelerim kaçıyor.
Gülüm var fabrikam yok,
Patronların kahrı çok,
Bunca yıllar didindik,
Cebimizde para yok.
Güllerim tomur tomur açtı,
Patronlar elimden alıp kaçtı.
Hükümet bizimle bugün,
Çiftçiler gözünü dört açtı.
Gül gül halı dokunur,
Yıllardır canıma okunur.
Aç gözünü emekçi köylüm,
Ortak ol fabrikanı kur.

TÖB — DER'DEN ŞUBE VE ÜYELERİMİZİN ÖDEMELİ OLARAK İSTEYEBİLECEĞİ KİTAPLAR :

Kitabın Adı :	*Yazarı :*	*İndirimli Fiyatı*
1. Hukuk Yazıları	Avukat Halit Çelenk	10 TL.
2. İş ve Meslek Eğitimi	İ. Hakkı Tonguç	5 TL.
3. Devrimci Eğitim Şûrası	TÖS Yayını	10 TL.
4. Büyük Eğitim Yürüyüşü	TÖDMF Yayını	5 TL.
5. Büyük Eğitim Yürüyüşü	TÖS Yayını	2,5 TL.
6. Öğretmenin Hukuk Rehberi	TÖS Yayını	2,5 TL.
7. Savunma Stratejisi ve Ulusal Ordu	Haydar Tunçkanat	0,5 TL.
8. Montaj Sanayii	Hilmi Özgen	0,5 TL.
9. Dünya Olayları ve Dış Politikamız	İbrahim Çamlı	0,5 TL.
10. Toprak ve Tarım Reformu	Sami Küçük	0,5 TL.
11. Türk Halkının Beslenme Sorunu	Osman Nuri Koçtürk	0,5 TL.

ÖRNEK BİR KARAR

T. C.
ASKERİ YARGITAY

Esas No : 1974/28
Karar No : 1974/79

DAİRELER KURULU KARARI

Türk Milleti adına adalet dağıtan Askeri Yargıtay Daireler Kurulu, Askeri Yargıtay Kanununun 6/2 maddesi gereğince :

Bş. : II. Bşk. Hâk. Alb. A. AYRAL
Üye : Hâk. Alb. N. ALKAN
Üye : Hâk. Alb. Y. ERYILMAZ
Üye : Hâk. Alb. A. AKÇA
Üye : Hâk. Alb. Y. YÜCEDAĞ
Üye : Hâk. Alb. N. DARICIOĞLU
Üye : Hâk. Alb. F. MARŞAN
Üye : Hâk. Alb. H. YAVUZEL
Üye : Hâk. Alb. N. TURANAY
Üye : Hâk. Alb. T. LÜLECİ
Üye : Hâk. Alb. S. TÜZÜN
Üye : Hâk. Alb. O. ERTOSUN
Üye : Hâk. Alb. E. TUĞ

lerden müteşekkil olarak Ankara'da Askeri Yargıtay'ın mahsus salonunda toplandı.

Sözcü Üye Hâk. Alb. S. TÜZÜN dinlendi.

KONU : Tüm Öğretmenler birleşme ve dayanışma derneği yönetim kurulu üyesi Ali Rıza KAYAALP ve arkadaşlarının konut ve iş yerlerinde ve ayrıca mezkür derneğin merkezinde yapılan arama neticesi ele geçirilen bazı kitap, neşriyat ve eşyanın müsaderesi isteminin Reddine dair Ankara Sıkıyönetim K.lığı 1. No. lu Askeri Mahkemesince verilen 30/7/1973 tarih ve 1973/68 sayılı hükme karşı Askeri Savcılıkça itiraz kanun yoluna başvurulması üzerine, sözü edilen hükmün kaldırılması ve bahis konusu neşriyat ve eşyanın müsaderesi hakkında aynı Komutanlık 3. No. lu Askeri Mahkemesince ittihaz olunan 1/8/1973 tarih ve 1973/11859 sayılı kararın, M. S. Bakanı tarafından yazılı emirle bozdurulmasının istenmesi ve bu istemin Askeri Yargıtay 2. Dairesince incelenmesi neticesi verilen, «Yazılı Emir istemlerinin kabulü ile kararın **Bozulmasına** ilişkin 17/1/1974 tarih ve 1974/158-8 sayılı kararına karşı Başsavcılıkça vaki karar düzeltilmesi isteminin Reddine mütedair aynı Dairece mütehhez 23/5/1974 tarih ve 1974/70-70 sayılı kararına itiraz edilmekle, süresinde vaki itirazın 353 sayılı As. Mah. Krlş. ve Yrg. Us. K.nun 224. maddesi gereğince Daireler Kurulunda incelenip karara bağlanmasından ibarettir.

SUÇ VE KARAR : T.C.K.nun 159/1. maddesini ihlâl suçundan sanıklar Ali Rıza KAYAALP ve arkadaşlarının yapılan yargılanmaları sonunda, sanıklara isnat olunan suçun unsurları itibariyle sabit görülmediğinden Beeraetlerine ve ancak sanıkların mesken ve işyerlerinde ve ayrıca Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği merkezinde ele geçirilen bazı neşriyat ve eşyanın müsaderesine karar verilmiştir.

Adı geçen sanıklar hakkında Ankara Sıkıyönetim K.lığı 1. No. lu Askeri Mahkemesince verilen hükmün; Askeri Yargıtay 2. ci Dairesince Beraete ilişkin kısmı onanmış, müsadereye ilişkin kısmı ise bozulmuş ve mahal mahkemesince Bozmaya uyularak yeniden yapılan duruşma sonunda, Askeri Savcının sözü edilen neşriyat ve eşyanın müsaderesine ilişkin isteminin Reddine karar verilmiştir. **Bu hükme karşı Askeri Savcılıkça itiraz kanun yoluna başvuruları üzerine, aynı Komutanlık 3. No. lu Askeri Mahkemesince dosya üzerinde inceleme yapılarak 1. No.lu Askeri Mahkemesince** mütehhaz «Müsadere isteminin Reddine» mütedair hükmün kaldırılmasına ve bahis konusu edilen neşriyat ve eşyanın T.C.K. nun 36/2. ve C.M.U.K. nun 392/2. ci maddeleri gereğince müsaderesine karar verilmiştir.

Ankara Sıkıyönetim K.lığı 3. No. lu Askeri Mahkemesince müttehaz 1/8/1973 tarih ve 1973/118-59 sayılı kararın, M. S. Bakanı tarafından yazılı emrile Bozdurulmasının istenmesi üzerine, Askeri Yargıtay Başsavcılığının yazılı emir sebeplerini havi 28/12/1973 tarih ve 1973/2485-1075 sayılı tebliğnameleri nazarı itibare alınarak Askeri Yargıtay 2. Dairesince yapılan inceleme sonunda :

«M. S. Bakanlığının Askeri Yargıtay Başsavcılığına verdiği yazılı emirde; 1. Numaralı Askeri Mahkemesince duruşmalı olarak 307/1973 tarihinde tesis edilen ve müsadere hususunda görevsiz olduklarını ihtiva eden ve duruşmalı olarak verilen karara karşı, Askeri Savcılıkça temyiz kanun yolu yerine itiraz yoluna gidilmesinin ve ayrıca görevli olmadığı halde 3. No. lu Askeri Mahkemece müsadereye karar verilmiş olmasının kanuna aykırı olduğunun ileri sürüldüğü belirtildikten sonra, 353 sayılı yasanın 202 ve bu kanuna göre daha genel bir nitelik taşıyan C.M.U. Yasasının 279. maddelerinin, hangi hallerde hangi çeşit kararlara karşı itiraz edileceğini açıkça hüküm altına aldığı ve bu durum muvacehesinde; As. tına aldığı ve bu durum muvacehesinde; As. Yargıtay 2. Dairesinin Bozma ilâmı üzerine 1. Numaralı Askeri Mahkemece duruşmalı olarak verilen 30/7/1973 tarihli karara karşı temyiz incelemesi mümkün iken Askeri Savcılığın itiraz yoluna giderek karar tesisinin yasaya aykırı olduğundan» bahisle, 3. No. lu Askeri Mahkemesince görevi dışında müttehaz kararın 353 sayılı As. Mah. Krlş. ve Yrg. Us. K. nun 243. cü maddesine tevfikan BOZULMASINA ve KALDIRILMASINA karar verilmşitir.

Askeri Yargıtay 2. Dairesinin 17/1/1974 tarih ve 1974/15-8 sayılı kararına karşı Askeri Savcılığın başvurması üzerine Başsavcılığın 9/5/1974 tarih ve 1974/719-217 sayılı tebliğnameleri ile karar düzeltilmesi isteminde bulunulmuş ol-

ması sebebiyle aynı Dairece yapılan inceleme sonunda :

«... 353 sayılı yasanın bazı maddelerinde örneğin «61, 65, 68. maddelerinde oluğu; gibi C.M.U.K. na atıf yapan maddeler mevcut olduğu halde, zoralıma dair özel bir madde olmadığı gibi bir atfa da rastlanamadığı ve ancak bu müessenin, As. C. K. nun 1. ci maddesindeki genel atfa göre Askeri Mahkemelerde uygulandığı ve buna göre T.C.K. nun 36 ve C.M.U.K. nun 392/2. maddelerinin Askeri mahkemelerde de uygulanabileceği ve karar düzeltmesine konu olan Daire kararına belirtildiği üzere, herhangi bir Askeri şahsın dava konusu ile ilgisi olmasa dahi T.C.K. nun 36. ve C.M.U. K. nun 392/2. maddeleri gereğince zoralımına karar verilmesi gerekeceği ve ancak; sivil şahıslar için durumun farklılık arzettiği, zira sivil şahısların tabii mahkemelerinin Adliye mahkemeleri olduğu ve bu kişilerin Askeri mahkemelerde yargılanmalarının bazı şartların tahakkuna bağlı olduğu ve dava konusu olayda; Sıkıyönetim altına alınan yerde T.C.K. nun 159/1. maddesini ihlâl ettikleri iddiası ile sanıkların Askeri Mahkeme huzuruna getirildikleri ve bu suçtan Beraet ettiklerine ve dosyada mevcut listede isimleri yazılı kitap ve eşyanın dava konusu suçla bir ilgisi bulunmadığına göre, Askeri Savcılıkça C.M.U.K. nun 392/2. maddesi gereğince muamele yapılmak üzere görevli ve yetkili Sulh Mahkemesinde talepte bulunması gerekeceği ve ayrıca Bozma ilâmı üzerine Ankara Sıkıyönetim K.lığı 1. Numaralı Askeri Mahkemesince duruşmalı olarak verilen 30/7/1973 tarihli kararda, her ne kadar kanun yollarının açık olduğu belirtilmiş ise de; burada kanun yollarından 353 sayılı kanun 202 sayılı kanun 202 ve C.M.U.K. nun 279. maddelerinin açık hükmü karşısında temyiz yolunun anlaşılması icap edeceği ve bu durum muvacehesinde 1. No. lu Askeri Mahkeme kararına itiraz edilemiyeceği belirtildikten sonra, Askeri Yargıtay Başsavcılığın karar düzeltilmesi istemin REDDİNE karar verilmiştir.

Askeri Yargıtay 2. Dairesinin 23/5/1974 tarih ve 1974/70-70 sayılı kararına bu kez Askeri Yargıtay Başsavcılığınca itiraz edilmiş ve **itiraz sebeplerini muhtevi tebliğnamede :**

«..... M. S. Bakanlığının yazılı emrinin iki esasa dayandığı; Biri müsadere kararının kabili temyiz olduğunun As. Yargıtay'ca kabul edildiği, diğerinin ise As. Mahkemelerin C.M.U. K. nun 392/2. ci maddesini uygulamıyacağı, 2. Daire Bozma ilâmında bu hususlar üzerinde hiç durulmaksızın sadece kararın duruşmalı olarak verilmesinin hatalı bulunduğu zikredilerek, itiraz üzerine en yakın Askeri Mahkeme verilen kararın kaldırıldığı ve tebliğnamede yer alan yazılı emir sebepleri inceleme konusu yapılmaksızın ayrı bir sebepten Bozma yoluna gidildiği ve ancak kararın düzeltilmesine dair talep üzerine görev yönünden inceleme yapıldığı ve böylece usûle aykırı bir durumun nasıl olduğu ve kanun yolları arasında yer alan itirazın, iki kısımda işletildiği ve itiraz hakkında 353 sayılı kanunun 202. ci maddesinde hüküm var ise de, acele itirazla ilgili bir hükmün mevcut olmadığı ve Askeri yargılama usûlleri arasında zikredilmemiş olan usûli hükümlerin uygulanmasının mümkün ve hatta halin icabına göre zaruri olduğu ve o itibarla 353 sayılı kanunun 202. maddesinin bütün itirazları kapsamadığı ve bu haliyle kıyas olunacak kaidenin C.M.U.K. nun 279. ci maddesi olmayıp 304 ve müteakip maddelerin olduğu ve Askeri Mahkemelerde yargılanan sivil şahıslara ait eşyanın müsaderesi gerekli ve T.C.K.nun 36. cı maddesine uygunluk mevcut ise ceza mahkûmiyeti ile birlikte müsadereye hükmedilmesinin tabii sayılacağı ve sanık Beraet etmiş ve T.C.K. nun 36. maddesinde zikredilen bulundurulması, kullanılması, yapılması, taşınması, satılması, suç teşkil eden zapt edilmiş eşya mevcut ise bu halde C.M.U.K. nun 392. nci maddesinin uygulanması zorunluğunun doğacağı ve Askeri Mahkemede sonuçlanmış bir dava dosyasının sırf eşyaya taâllûku yönünden başka mahkemeye intikâl ettirilmesinin hiç bir pratik fayda sağlamıyacağı ve diğer taraftan As. Savcının müsadece istemi karşısında mahkemenin duruşma yaparak karr vermiş olmsının sonucu etkilemiyeceği ve bu kabil kararlara karşı ancak acele itiraz yolunun açık olduğu ve acele itiraz üzerine verilen kararların ise kesinlik arzettiği ve yazılı emirde belirtildiği gibi «Temyiz olunabilir» sonucuna varılamıyacağı ve Ankara Sıkıyönetim K.lığı 1. No. lu Askeri Mahkemesinin kararına karşı 3. No. lu Mahkeme nezdinde itiraz edilmiş ve bu itiraz üzerine kesin karar verilmiş ve temyiz kabiliyeti bulunmayan bu kesin kararın ortadan kaldırılması olanağı bulunmadığı» belirtilerek, bu nedenlerle itiraz konusu Daire kararının KALDIRILARAK, karar düzeltilmesi isteminin kabulünü bildiren, 11/6/1974 tarih ve 1974/919-217 sayılı tebliğnameleri ilişiğinde Daireler Kuruluna havale edilmekle, dava dosyası üzerinde Kurulca yapılan **incelemeyi müteakip, gereği görüşülüp düşünüldü :**

DAİRELER KURULU KARARI :

Dava dosyasına göre; Sanıklara isnat olunan T.C.K. 1591. maddesini ihlâl suçundan dolayı Ankara Sıkıyönetim K.lığı 1. No. lu Askeri Mahkemesince ittihaz olunan 14/4/1973 tarih ve 1973/18-28 sayılı **Beraet** ve sanıkların konut ve işyerlerinde ve ayrıca TÖB-DER Genel Merkezinde yapılan arama neticesi ele geçen bazı neşriyat ve eşyanın **müsaderesine** ilişkin ilk hükmün Askeri Yargıtay 2. Dairesince incelenmesi sonunda, Komutan ve Askeri Savcının sanıklara müsnet suçun sübût ve tekevvün ettiğine değinen temyiz sebepleri varit görülmeyerek Reddedildiği ve bu suretle hükmün kamu davası ile ilgili kısmının kesinleş-

tiği ve sadece müsadere ile ilgili kısmının ise, sanıklar hakkında ikame olunan kamu davası Beraetle sonuçlandığı ve dava dosyasında mevcut listede isimleri yazılı eşya, kitap ve sair neşriyatındava konusu suçla bir ilgisi bulunmadığı ve sivil şahısların normal mahkemeleri Adliye Mahkemeleri olduğuna göre, sözü edilen neşriyat ve eşya hakkında gerektiği takdirde C.M.U.K. nun 392. maddesi gereğince müsadere isteminde bulnulması icap ederken müsadere kararı verilmesinin kanuna aykırı olduğundan bahisle, 7/6/1973 tarih ve 1973/134-132 sayılı ilâmla Bozulduğu ve mahkemece Bozmaya uyularak yeniden yapılan duruşma sonunda; kişilerin asker olmayışları nedeni ile suça konu olmayan ve mutlak surette bulundurulması suç teşkil eden bu gibi eşyanın müsaderesine karar vermek görev ve yetkisinin T.C.K. nun 36/2 ve C.M.U.K. nun 392/2. ci maddeleri gereğince genel Adliye Mahkemesine ve özellikle Sulh Hakimine bulunduğundain bahisle, Askeri Savcının müsadereye ilişkin vaki isteminin Reddine karar verildiği ve işbu hükme karşı Askeri Savcılıkça itiraz kanun yoluna başvurulması üzerine,Aynı Komutanlık 3. No. lu Askeri Mahkemesince dosya üzerinde inceleme yapılarak; 1. No. lu Askeri Mahkemesince müttehas «Müsadere isteminin Reddine» mütedair hükmün kaldırılmasına ve bahis konusu edilen neşriyat ile eşyanın T.C.K. nun 36/2. ve C.M.U.K. nun 392/2. ve C.M.U.K. nun 392/2. ci maddeleri gereğince müsaderesine karar verilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Başsavcılığın itirazı havi tebliğnamesinde «yazılı emir sebeplerinin yetkili Dairece değerlendirilmediği ve Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1. No. lu Askeri Mahkemesince verilen «Müsadere isteminin Reddine» mütedair karara karşı kanun yollarından acele itiraz youlna başvurulması gerektiği ileri sürülmekte ve bu sebeple temyiz kanun yoluna yer verilen 2. Daire kararının kaldırılması istenmektedir. Halbuki karar düzeltilmesi istemine dayanak gösterilen sebepler yazılı emir isteminin Dairece incelemesi sırasında gözönüne alınarak, gerekçeleri zikredilmek suretiyle kabul olunup 3. No. lu Askeri Mahkemece ittihaz olunan karar Bozulduğuna ve temyiz edilebilen ve edilemiyen hükümler 353 sayılı As. Mah. Krlş. ve Yrg. Us. Kanununun 205 ci maddesi ile tedvin edildiğine ve bu madde de, Askeri Mahkemelerde verilen hükümlerin temyiz edilebileceği esası kabul edildikten sonra, bu kurala istisna olarak aynı maddenin (B) bendinde; Elli liraya kadar hafif para cezalarına ilişkin hükümlerin, yukarı haddi yüz lirayı geçmiyen hafif para cezasını gerektiren suçlardan dolayı verilecek Beraet ve bu kanun ile başka kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümlerin temyiz edilemiyeceği belirtildiğine ve 1. No. lu Askeri Mahkemece Bozmaya uyularak yeniden yapılan duruşma sonunda verilen «Müsadere isteminin Reddine» mütedair 30/7/1973 tarih ve 1973/68 sayılı hüküm T.C.K. nun 36/2 ve C.M.U.K. nun 392/2 maddeleri gereğince alınması muktazi ve 353 sayılı kanunun 162. maddesinde tasrih olunan kararlardan birine taâllûk ettiği ve aynı kanunun 205/B. maddesinde yazılı temyizi kabil olamıyan hükümler şümulüne girmediği cihetle, mezkür hükmün temyiz edilebilen hükümlerden bulunduğu kabul edilerek tebliğnamedeki aksi görüşte isabet görülmemiştir.

Ankara Sıkıyönetim K.lığı 1. No. lu Askeri Mahkemesince ittihaz olunan ve yukarıda tarih ve numarası belirtilen «Müsadere isteminin Reddine mütedair hükmün temyizi kabul olduğu ve bu sebeple Askeri Savcılıkça işbu hüküm aleyhine itiraz kanun yoluna başmurmasının kanuna aykırı olduğukabul edilerek yetkili dairece, itiraz dilekçesi nazarı itibare alınarak aynı Komutanlık 3. No. lu Askeri Mahkemesince verilen 1/8/1973 tarih ve 1973/118-59 sayılı kararın Bozulmasına ve kaldırılmasına karar verildiğine ve bu kararda bir isabetsizlik bulunmadığına ve bu durum muvacehesinde de, 353 sayılı kanunun 199. cu maddesi gereğince «başvurmada kanun yolunun tayininde yanılma» başvuranın hukukunu bozmıyacağına nazaran, Askeri Savcılıkça 1. No. lu Askeri Mahkemesince duruşma yapılarak verilen «Müsadere isteminin Reddine mütedair 30/7/1973 tarih ve 1973/68 sayılı hüküm, temyiz edilebilen hükümlerden bulunduğu cihetle, As. Yargıtay Başsavcılığının varit ve kabule değer görülmeyen bu hususa ilişkin temyiz itirazının As. Mah. Krlş. ve Yrg. Us. K. nun 224. cü maddesi gereğince **REDDİNE,** ve Askeri Savcının temyiz dilekçesi yerine kaim olan ve yanlışlıkla verilen itiraz dilekçesinde yer alan temyiz sebeplerinin incelenmesi için dava dosyasının Askeri Yargıtay 2. ci Dairesi Başkanlığına tevdi edilmek üzere Başsavcılığa iadesine :

Kanun yolunun tayinine ilişkin itiraz sebeplerinin Reddedilmesi muvacehesinde, tebliğnamede yer alan ve göreve ilişkin itiraz sebebinin şimdilik TETKİKİNE MAHAL OLMADIĞINA 13/9/1974 tarihinde OYBİRLİĞİ ile karar verildi.

A. ARAL	N. ALKAN	Y.ERYILMAZ
Hâk. Alb.	Hâk. Alb.	Hâk. Alb.
II. Bşk.	Üye	Üye
Üye	Üye	
Hâk. Alb	Hâk. Alb.	
A. AKÇA	Y.YÜCEDAĞ	
Üye	Üye	Üye
Hâk. Alb.	Hâk. Alb.	Hâk. Alb.
N. DARICIOĞLU	F. MARŞAN	H. YAVUZEL
Üye	Üye	
Hâk. Alb	Hâk. Alb.	
N. TURANAY	T. LÜLECİ	
Üye	Üye	Üye
Hâk. Alb.	Hâk. Alb.	Hâk. Alb.
S. TÜZÜN	O. ERTOSAN	E. TUĞ

ÖRNEK BİR KARAR

T.C.
ASKERİ YARGITAY
Esas No: 1974767
Karar No: 1974/759
İ L Â M

Türk Milleti adına adalet dağıtan Askeri Yargıtay 2. Dairesi; Askerî Yargıtayın kuruluşuna dair 1600 sayılı Kanunun 5 nci maddesi gereğince:

Başkan : Hâk. Alb. Yaşar YÜCEDAĞ
Üye : Hâk. Alb. Sait DABAK
Üye : Hâk. Alb. Kemâl ORHON
Üye : Hâk. Alb. Hamdi ÖNER
Üye : Hâk. Alb. Süha UMURHAN

lerden müteşekkil olarak Ankara'da Askeri Yargıtay Mahkeme salonunda toplandı.

Raportör Hâk. Alb. Hamdi ÖNER... dinlendi.

ASKERİ YARGITAY KARARI: TÖB—DER Yönetim Kurulu Üyesi Ali Rıza KAYAALP ve arkadaşları hakkında T.C.K. nun 159/1. maddesini ihlâl suçundan dolayı Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No.lu Askerî Mahkemesince verilen 14.4.1973 tarih ve 1973/18—28 sayılı beraat ve sanıkların konut ve işyerlerinde ve ayrıca TÖB—DER genel merkezinde ele geçen neşriyat ve eşyanın müsaderesine ilişkin hükmün, Askeri Yargıtay 2. Dairesinde yapılan incelenmesinde; Komutan ve Askerî Savcının sanıklara yüklenen suçun oluştuğuna değinen temyiz sebepleri kabule değer görülmeyerek red edildiği ve bu suretle hükmün kamu davası ile ilgili kısmının kesinleştiği ve sadece müsadere ile ilgili kısmının kanuna aykırılığı sebebiyle 7.6.1973 gün ve 1973/134—132 sayılı ilâmla bozulduğu,

Hüküm mahkemesince bozmaya uyularak yeniden yapılan duruşma sonunda; sanıkların asker olmayışları nedeni ile suça konu olmayan ve mutlak surette bulundurulması suç teşkil eden bu gibi eşyanın müsaderesine karar vermek görev ve yetkisinin T.C.K. 36/2 ve C.M.U.K. nun 392/2. maddeleri gereğince Genel Adliye Mahkemesine ve özellikle Sulh Hâkimine ait bulunduğundan bahisle, askerî savcının zoralıma ilişkin isteminin reddine, karar verildiği.

Hükme karşı Askerî Savcılıkça itiraz kanun yoluna başvurulması üzerine; aynı komutanlık 3 No.lu Askerî Mahkemesince dosya üzerinde inceleme yapılarak 1 No.lu Askeri Mahkemece verilen «zoralım isteminin reddi» hükmünün kaldırılmasına ve dava konusu neşriyat ve eşyanın T.C.K. 36/2 ve C.M.U.K. 392/2. maddeleri gereğince zoralımına karar verildiği,

Karara, sanık İsmail ERDEMİR ve beş arkadaşı müdafii Avukat İsmail ÇEVİK tarafından yapılan itiraz üzerine; aynı komutanlık 2. No.lu Askeri Mahkemesince kararın kesin olarak tesis edildiğinden bahisle «bir karar ittihazına mahal olmadığına» karar verildiği,

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 No.lu Askeri Mahkemesince verilen 1.8.1973 tarih ve 1973/118—59 sayılı zoralıma dair kesin kararın bozdurulması için M.S.B. tarafından Askeri Yargıtay Başsavcılığına verilen yazılı emir üzerine dosyanın Askeri Yargıtay 2. Dairesinde tekrar incelendiği ve adı geçen dairenin 17.1.1974 tarih ve 1974/15—8 sayılı ilâm ile «Ankara mesince verilen 1.8.1973 gün ve 1973/118—59 sa-Sıkıyönetim Komutanlığı 3 No.lu Askeri Mahkeyılı zoralım kararının Yasaya aykırılığı sebebiyle bozulmasına ve kaldırılmasına karar verildiği,

İşbu karara karşı, 353 sayılı Yasanın 225. maddesine dayanılarak «kararın düzeltilmesi» isteminde bulunulduğu,

Bu talep üzerine Askeri Yargıtay 2. Dairesince yapılan inceleme sonunda: 23.5.1974 gün ve 1974/70—70 sayılı ilâmda sebepleri açıklandığı üzere «kararın düzeltilmesi isteminin reddine» karar verildiği,

Karara karşı Askeri Yargıtay Başsavcılığınca itiraz edilerek dosyanın Askeri Yargıtay Daireler Kurulunda incelendiği ve adı geçen kurulun 13.9.1974 tarih ve 1974/28—79 tarihli ilâmları ile;

1 — Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No.lu Askeri Mahkemesince duruşma yapılarak verilen «zoralım isteminin reddine» dair 30.7.1973 gün ve 1973/68 sayılı hüküm, temyiz edilebilen hükümlerden bulunduğu cihetle As. Yar. Başsavcılığının itirazının reddine,

2 — Askeri Savcının temyiz dilekçesi yerine kaim olan ve yanlışlıkla verilen itiraz dilekçesinde yer alan temyiz sebeplerinin incelenmesi için dava dosyasının As. Yar. 2. D. Bşk. tevdi edilmek üzere Başsavcılığa iadesine,

3 — Tebliğnamede yer alan göreve ilişkin itiraz sebebinin şimdilik tetkikine mahal olmadığına, karar verildiği,

Başsavcılığın 1.1-.1974 gün ve 1974/719 sayılı yazıları ile dosyanın 2. Daireye havale edildiği anlaşılmakla;

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ: T.C.K. 159/1. Maddesini ihlâl suçundan sanık TÖB—DER Yürütme Kurulu Üyelerinden Nural GÜRAN ve arkadaşları hakkındaki beraat kararı As. Yar. 2. D. 7.6.1973 gün ve 1973/134—142, adı geçen sanıkların konut ve işyerinde zaptedilen neşriyat ve eşyanın zoralımına ilişkin istemin reddi kararı karşısında itiraz yoluna gidilemiyeceği As. Yrg. Drl. Kurulunun Askerî Mahkemeler ve Daireleri bağlayıcı nitelikteki 13.9.1974 gün ve 1974/28—79 sayılı ilâmları ile kesinleşmiş bulunmaktadır.

Çözümlenmesi gereken husus Askeri Savcı tarafından verilen 30.7.1973 tarihli itiraz dilekçesinin (D—235) kurul kararına uyularak temyiz dilekçesi olarak incelenmesinden ibarettir.

Askerî Savcı mevzubahis dilekçesinde C.M.U.K. nun 392. maddesine göre olayda Askeri Mahkemelerin zapt ve müsadere kararı verebileceğini ileri sürmekte ve Askeri Yrg. 4. Dairenin 1973/158—166 sayılı kararının da görüşlerini doğruladığını belirtmektedir. Dosya kapsamına göre olay; haklarında T.C.K. 159/1. maddesi gereğince kamu davası açılan ve suçları unsur itibariyle oluşmaması sebebiyle beraatlerine karar verilen sanıkların, konut ve işyerlerinde Sıkıyönetim Komutanlığı yetkililerince yapılan aramada ele geçip zapt olunan kitap, dergi, broşür ve eşyaların T.C.K. 36 ve C.M.U.K. nun 392/2. maddeleri gereğince Sıkıyönetim askeri mahkemelerince veya askeri mahkemelerce zoralımına karar verilip verilemiyeceğinden ibarettir.

353 sayılı Yasanın bazı maddelerinde (örneğin 61, 65, 68, Md. de olduğu gibi) C.M.U.K. atıf yapan maddeler olduğu halde, zoralıma dair özel bir madde olmadığı gibi bir atfa raslanmamaktadır. Ancak bu müessese, As. C.K. 1. maddesindeki genel atfa göre askeri mahkemelerde uygulanmaktadır. Bu açıklamaya göre T. C.K. 36 ve C.M.U.K. 392/2. maddelerinin askeri mahkemelerde uygulanacağı tabiidir.

T.C.K. 36/1. fıkrası; cürüm ve kabahatlarda kullanılan veya kullanılmak üzere hazırlanan veya fiilin irtikâbından husule gelen eşyanın zoralımını, suç failinin mahkûmiyeti ile birlikte suç failine ait bulunmak şartı ile sınırlandırılmış.

2. fıkrası ise ;bir ceza mahkûmiyeti olmasa ve faile ait bulunmasa bile; kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması ve satılması cürüm ve kabahat teşkil eden eşyanın zoralımına karar verileceğini hüküm altına almış bulunmaktadır.

C.M.U.K. 392. ve müteakip maddelerinde ise, zoralımın usulü saptanmıştır. Bu maddenin 1 fıkrası; T.C.K. 36. maddesi ile diğer maddelerine ve hususi kanunlar hükmüne göre zoralımı caiz olan hallerde esasla beraber karar verilmeşse her türlü takipten ayrı olarak, C. Savcısı veya davacı tarafından esas davayı gören mahkemede istemde bulunulabileceğini,

2. fıkrasında; suç mevzuu olmayıp münhasıran zoralıma tabi bulunan eşyanın zoralımına Sulh Hâkimi tarafından duruşma yapılmaksızın karar verielceğini âmirdir.

Bu açıklamaların ışığı altında; Dairemizin 7.6.1973 gün ve 1973/503—134 sayılı görüşlerinde de belirtildiği üzere; herhangi bir askeri şahsın konut ve işyerinde yapılan aramada ele geçen ve zaptolunan neşriyat ve eşyanın dava konusu ile ilgisi olmasa dahi T.C.K. 36 ve C.M.U.K. 392/2 maddeleri gereğince Askeri Mahkemelerce zoralımına karar verilmesi tabiidir. Ancak sivil şahıslar için durum farklılık arzetmektedir. Bu kişilerin askeri mahkemelerde yargılanmaları bazı şartların tahakkukuna bağlıdır. O halde şartların mevcut olmaması veya mevcut şartın ortadan kalkması ile bu kişilerin askeri yargı ile bağının kesileceği tabiidir. Örneğin: Dava sanıkları sıkıyönetim altına alınan yerde T.C.K. 159/1. maddesini ihlâl etmeleri sebebi ile askeri mahkemeye sevk edilmişlerdir. Sıkıyönetim sınırları dışında yüklenen suçu işleselerdi tabii mahkemeleri olan adliye mahkemelerinde yargılanmaları gerekecekti. Aksi kabul edildiği takdirde sıkıyönetim hudutları içinde işlenen bütün suçlara askeri mahkemelerin bakacağı ortaya çıkarki bu da Anayasanın 32. maddesinin öngördüğü tabii hâkim kuarlına aykırı düşer.

Olayımızda; sıkıyönetim altına alınan bölgede T.C.K. 159/1. maddesini ihlâl eden sanıklar, eylemlerinin sonucu olarak askeri mahkeme huzuruna getirilmiş ve bu suçtan beraet etmiş bulunduklarına, dosyadaki listede adı yazılı neşriyat ve eşyanın dava konusu suçla herhangi bir ilgili olmadığına, Dairemizin bağlayıcı niteliği bulunmayan diğer daire görüşlerine uyma zorunluluğu bulunmadığına göre Askeri Savcılığın, Askeri Mahkemede C.M.U.K. 392/2. maddesi gereğince uygulama yapılması gerekeceği-

Bu itibarla Ankara Sıkıyönetim Komutanne dair temyiz itirazı yerinde görülmemiştir.
lığı 1 No.lu Askeri Mahkemesinin 30.7.1973 tarih ve 1973 tarih ve 1973/68—68 sayılı kararında herhangi bir hata ve isabetsizliğe raslanmadığından Askeri Savcının tüm temyiz itirazının 353 sayılı Yasanın 217. maddesi gereğince REDDİNE ve hükmün ONANMASINA, OYBİRLİĞİ ile 15.10.1974 tarihinde karar verildi.

Başkan **Üye** **Üye**
Üye **Üye**
Hâk. Alb. **Hâk. Alb.** **Hâk. Alb.**
Hâk. Alb. **Hâk. Alb.**
Y. YÜCEDAĞ **S. DABAK** **K. ORHON**
H. ÖNER **S. UMURHAN**

Yakılan Kitaplar ve Bir Askeri Yargıtay Kararı

Avukat Halit ÇELENK

«A'nın evinde yapılan aramada bol miktarda sol yayın bulundu ve bunlara el konuldu.», «... kadar sol yayın suç delili olarak ele geçirildi, sanıklar tutuklandı» biçimindeki radyo ve basın haberleri bugün hâlâ kulaklarımızda çınlıyor, belleklerimizde yaşıyor. Geçtiğimiz yıllarda öğretmenin, öğrencinin, doktorun, mühendisin, avukatın, işçinin ve köylünün evinden ve iş yerinden alınıp suç delili kabul edilen kitap, dergi, gazete ve başka yayınların sayıları yüzbinleri buldu. Bâbı âlinin kitapçı dükkânlarından ve yayın evlerinden «sakıncalı görülerek» alınan kitaplar kamyon konvoylariyle taşındı. Düşünce ve bilim düşmanlığı kol gezdi.

Bu bir dönemdir. Bu dönem henüz sona ermiş de değil, sürüyor ve demokratik mücadele başarı kazanıncaya, işçisi, yoksul köylüsü, devrimci aydını ile gerçek bir halk iktidarı kuruluncaya kadar da sürecek.

Bir sabahın pek erken saatlerinde TÖB - DER Yürütme Kurulu Başkan ve üyelerinin evlerinde arama yapıldı «sol yayınlar» adı altında yüzlerce kitap, dergi ve yayın alınıp götürüldü. Yönetim Kurulu üyeleri gözaltına alındı ve tutuklandı. Suçları bir bildiri yayınlamaktı.

Melen başbakandı. Mecliste :

«Sıkıyönetim adamı içeri alıyor. Sonra bırakıyor. Adam gelip makamına oturuyor. Milli Eğitimde bu gibileri Bakanlık emrine alma imkânı var, alıyoruz. Bir de Danıştay vardır. Adam Danıştay'a başvuruyor, ne yapalım. Danıştay yürütmeyi durduruyor. Sizden yetki istiyoruz. Verin yetkiyi, bir günde yapalım.» diyor ve gerekli görülen temizliğin yapılabilmesi için Anayasanın değiştirilmesini istiyordu.

TÖB - DER Yürütme Kurulu işte bu bildiriye cevap vermişti. Bildiride özetle şunlar söyleniyordu :

«Sayın Başbakan bu sözleriyle yürütülmekte olan öğretmen kıyımının mevcut kanunlara aykırı olduğunu resmen itiraf etmiş ve bu gayri hukukî tasarrufları **hukukileştirmek** için Anayasanın değiştirilmesini istemiştir.

«İktidarın, mevcut yasalara ters düşen tasarruflarını «hukukileştirmek» için, sıkıyönetim şartlarından istifade ederek, Anayasayı değiştirmek ve sonra da hukuk devletinden sözetmek, en hafifinden halkımızı aldatmak anlamına gelir.

«Bu zihniyete sahip politikacılar şikâyetçi oldukları «anarşiye» doğru teşhis koyamazlar. Çünkü «anarşinin» mimarı bizzat kendileridir. Başbakanın sözlerinden açıkça anlaşılmaktadır ki, Anayasaya ters düşenler öğretmenler, üniversite öğretim üyeleri ve aydınlar değil, sayın başbakanın bizzat kendisidir. Herşeyi bırakıp Anayasaya saldırmasının başka anlamı olamaz.

«Bir sanığın suçluluğuna ya da suçsuzluğuna karar verme yetkisi ancak bağımsız yargı organlarınındır. Görevinden alınan bir memur hakkındaki işlemi, Danıştay durdurma kararı aldıysa, hükümete düşen görev bu kararı uygulamaktır. Eğer iktidarlar yargı organlarının kararlarını uygulamıyorlar, ya da uygulamaktan kurtulmak için Anayasada değişiklik yapmayı «anarşiye» son verme yolu olarak görüyorlarsa, işte o zaman «keyfilik» ortamına giriliyor demektir. Başbakanın şikâyetçisi olduğu «anarşik» eylemlerin kaynağı iktidarların yasalara ters düşen tasarrufları olmamış mıdır?

«Başbakan, yürütmenin işlediği suç karşısında, kendisinde yargı hakkını görmek istiyor. İlkelliği hangi derecede olursa olsun, hiçbir «demokratik rejim» kavramı böyle bir sistemin adı olamaz.

«Başbakan Melen'in Anayasaya karşı takınmış olduğu tavır, kimlerin mevcut Anayasaya karşı, kimlerin Anyasanın yanında olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır.

«İktidarların kendi icatları olan çarpık «demokrasi» anlayışları yüzünden boynuna ip bağlanarak dolaştırılan, dövülen, öldürülen, hapishanelerde sürüm sürüm süründürülen, hergün yeni bir kıyımın kurbanı olan tüm Türkiye Öğretmenlerinin temsilcileri olarak, Başbakanı mevcut Anayasaya hücum edip onu kendi arzusuna uydurmaya gayret yerine, 1961 Anayasasını uygulamaya ve icraatını yasalara uygun hale getirmeye çağırıyoruz.»

İşte bu bildiride «Hükümetin manevî şahsiyetini tahkir ve tezyif» suçunu gören Askeri savcılık harekete geçmişti. Sanıklar yargılandılar. TÖB - DER Avukatları sanıkları savundu. Yargılama sonunda TÖB - DER Yöneticileri beraat etmişti. Ama mahkeme, sanıkların evlerinden alınan kitap ve yayınların zoralımına da karar vermişti.

Askeri savcı ve komutanlık beraat kararını esas yönünden temyiz ederek kararın bozulmasını istedi. Ve sanıkların suçlu olduğu iddiasında direndi. Sanık müdafileri de kararın «kitapların zoralımına» ilişkin bölümünü temyiz ettiler.

Temyiz istemlerini inceleyen Askeri yargıtay İkinci Dairesi beraat kararını onadı ve kitaplar hakkında verilen zoralım kararını bozdu.

Askeri Yargıtayın bu bozma kararı üzerine Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Bir numaralı Askeri Mahkemesi bozma nedenlerini yerinde görerek sanıkların evlerinden alınan kitapların zoralımına Askeri Mahkemece karar verilemiyeceğini, bu konuda karar verme yetkisinin Genel Mahkemelere ait olduğunu kararlaştırdı. Ve dosyayı Askeri Savcılığa gönderdi.

Yasa Yolu Saptırması :

Bu karar 30.7.1973 gününde verilmişti. Askeri savcının bu kararı temyiz etmeye hakkı vardı ve bu yol olağan yasa yoluydu. Ama askeri savcı Baki Tuğ, Askeri Yargıtay'ın bu konudaki görüşünü bozma kararı ile daha önce öğrenmiş olduğundan aynı günde, 30.7.1973 gününde Usul Yasasına aykırı başka bir yola, yani **temyiz yolu yerine itiraz yoluna, başvurdu.** Böylece bir **yasa yolu saptırması** ile 1 numaralı sıkı-

yönetim askeri mahkemesinin, zoralım istemini reddeden kararına karşı 3 nolu sıkıyönetim askeri mahkemesine itirazda bulundu. Bu mahkeme itirazı kabul ederek kitapların zoralımına «kesin» kaydıyle karar verdi. **Oysa Usul Yasasına göre bir mahkemenin esasa ilişkin bir hükmüne karşı (tutuklama kararı dışında) ancak temyiz yoluna başvurulabilir, itiraz edilemezdi.** Bu açık usul hükmüne rağmen 3 numaralı sıkıyönetim askeri mahkemesi zoralım kararını hem de kesin olarak vermekte sakınca görmedi.

TÖB - DER Avukatları 3 numaralı Sıkı yönetim Askeri Mahkemesinin yasaya aykırı olan bu kararına itiraz ettiler. İtirazı inceleyen İki numaralı Sıkı Yönetim Askeri Mahkemesi «İtiraz üzerine verilen kararlar kesin olduğundan ve üç numaralı Askeri Mahkemece verilen karar da kesin olarak verildiğinden» gerekçesi ile yeniden bir karar verilmesine yer olmadığına karar verdi.

Bu karar karşısında yasa yolları kapanmış görünüyordu. Ama ortada açık bir yasaya aykırılık vardı. «Yasa yolu saptırması» yolu ile yasa dışı bir zoralım kararı ortaya çıkmıştı. Bu yasadışı'lığı önlemek ve ortadan kaldırmak gerekiyordu.

Olağanüstü Yasa Yolu :

İşte bu nedenle TÖB - DER Hukuk Bürosu olaganüstü bir yasa yolu olan «yazılı emir» yoluna başvurdu ve Milli Savunma Bakanlığına ayrıntılı bir dilekçe vererek, zoralım kararının yasaya aykırılık nedenlerini açıklayarak bu kararın «yasa yararına» bozulması için yetkili organlara emir verilmesini istedi. Milli Svunma Bakanlığı bu istemi haklı bularak Üç numaralı Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin zoralım kararının bozulması için Askeri Yargıtay Başsavcılığına yazılı emir verdi.

Milli Savunma Bakanlığının bu yazılı emri üzerine Askeri Yargıtay İkinci Dairesi Dosyayı yeniden inceledi ve kitapların zor alımına ilişkin kararı yasaya aykırı görerek Üç numaralı Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin kararını bozdu ve oy birliği ile kaldırdı.

Bu kararda şöyle deniliyordu :

«M. S. Bakanlığı Askeri Yargıtay Başsavcılığına verdiği yazılı emirde; 1 numaralı Askeri Mahkemece duruşmalı olarak 30.7.1973 tarihinde tesis edilen ve açıkca zoralım hususunda görevsiz olduklarını bildiren karara karşı aynı mahkeme **Askeri Savcılığının temyiz yerine itiraz yoluna gitmesinin** duruşmalı olarak verilen karara karşı vaki itiraz üzerine 3 numaralı Askeri Mahkemenin C.M.U.K. nun 392/2. maddesine muhalif olarak görevi olmadığı halde zoralıma karar vermesinin kanuna aykırılığı ileri sürülmüştür.

«353 Sayılı Yasanın 202 ve bu kanuna göre daha genel bir nitelik taşıyan C.M.U. Yasanın 297. maddeleri hangi hallerde hangi çeşit kararlara karşı itiraz edileceğini açıkca hüküm altına almış bulunmaktadır.

«Buna göre; As. Yargıtay 2. Dairesinin bozma ilamı üzerine 1 numaralı Askeri Mahkemece duruşmalı olarak verilen 30.7.1973 tarihli **karara karşı temyiz incelemesi mümkün iken Askeri Savcılığın itiraz yoluna giderek karar tesisi yasaya aykırı görüldüğünden yazılı emir talebinin kabulü** ile Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3. No. lu Askeri Mahkemesinin 1.8.197 gün ve 1973/11859 sayılı görevi dışında tesis ettiğ müsadere kararının 353 sayılı Yasanın 243. madde gereğince **BOZULMASINA ve KALDIRILMASINA OYBİRLİĞİ** ile 17.1.1974 tarihinde karar verildi.»

Askeri savcı yukarıya alınan bu karara karş «kararın düzeltilmesi» yoluna başvurdu ve kitapları zorlımına karar verilmesi gerektiğini ve Askeri Yargıtay İkinci Dairesinin aksi yönde verilen kararını kaldırılmasını istedi.

Askeri Yargıtay ikinci dairesi ise askeri savcının bu düzeltme istemini red etti.

Bu kez Askeri Yargıtay başsavcılığı, askeri yargıtay ikinci dairesinin yukarıda sözü geçen kararın itiraz etti. Başsavcılığın bu itirazı üzerine dava dosyası Askeri Yargıtay daireler kuruluna verildi. Genel kurul yaptığı inceleme sonunda başsavcılığın itirazın red etti.

Daireler Kurulu Kararı :

Askeri Yargıtay daireler kurulunun bu kararında şöyle deniliyordu :

«Ankara Sıkıyönetim K. lığı 1. No. lu Askeri Mahkemesince ittihaz olunan ve yukarıda tarih ve numarası belirtilen «Müsadere isteminin Reddine mütedair hükmün **temyizi kabil olduğu ve bu sebepl Askeri Savcılıkça işbu hüküm aleyhine itiraz kanu yoluna başvurulmasının kanuna aykırı olduğu kabu edilerek yetkili dairece, itiraz dilekçesi** nazarı itibare alınarak aynı Komutanlık 3. No. lu Askeri Mahkeme since verilen 1/8/1974 tarih ve 1973/118 - 59 sayılı kararının bozulmasına ve kaldırılmasına karar verildiğine ve bu kararda bir isabetsizlik bulunmadığına ve bu durum muvacehesinde de, 353 sayılı kanunun 199. cu maddesi gereğince «başvurmada kanun yolunun tayininde yanılma» başvuranın hukukunu bozmıyacağına nazaran, Askeri Savcılıkça 1. No. lu Askeri Mahkeme hükmüne karşı yanlışlıkla verilen itiraz dilekçesinin temyiz dilekçesi makamına kaim olacağının kabulü ile 2. ci Dairece kesinleşmeyen 1. No. lu Askeri Mahkeme hükmü üzerinde temyiz incelemesinin yapılması gerekeceği sonucuna varılmıştır.

SONUÇ :

Yukarıda açıklanan seebpler muvacehesinde Ankara Sıkıyönetim K. lığı 1. No. lu Askeri Mahkemesince duruşma yapılarak verilen Müsadere isteminin Reddine mütedair 30.7.1973 tarih ve 1973/6 sayılı hüküm, temyiz edilebilen hükümlerden bulunduğu cihetle, As. Yargıtay Başsavcılığının varit ve kabule değer görülmeyen bu hususa ilişkin temyiz itirazının As. Mah. Krlş. ve Yrg. Us. K. nun 224. cü maddesi gereğince **REDDİNE**, ve Askeri Savcının temyiz dilekçesi yerine kaim olan ve yanlışlıkla verilen itiraz dilekçesinde yer alan temyiz sebeplerinin incelenmesi için dava dosyasının Askeri Yargıtay 2 ci Dairesi Başkanlığına tevdi edilmek üzere Başsavcılığa **iadesine;**

«Kanun yolunun tayinine ilişkin itiraz sebeplerinin Reddedilmesi muvacehesinde, tebliğnamede yer alan ve göreve ilişkin itiraz sebebinin şimdilik

TETKİKİNE MAHAL OLMADIĞINA 13/9/1974 tarihinde OYBİRLİĞİ ile karar verildi.»

Daireler Kurulunun bu kararından sonra dava dosyası Askeri Yargıtay İkinci Dairesine gönderilmiş ve bu dairece incelenerek kitapların zor alımına ilişkin karar bozulmuştur.

Askeri Yargıtay İkinci Daire kararı

Askeri Yargıtay İkinci Dairesinin kararında gerekçe olarak aşağıdaki düşüncelere yer verilmiştir:

«Askeri Savcı mevzubahis dilekçesinde C.M.U.K. nun 392. maddesine göre olayda Askeri Mahkemelerin zapt ve müsadere kararı verebileceğini ileri sürmekte ve Askeri Yrg. 4. Dairenin 1973/158-166 sayılı kararının da görüşlerini doğruladığını belirtmektedir. Dosya kapsamına göre olay; haklarında T.C.K. 159/1. maddesi gereğince kamu davası açılan ve suçları unsur itibariyle oluşmaması sebebiyle beraetlerine karar verilen sanıkların, konut ve işyerlerinde Sıkıyönetim Komutanlığı yetkililerince yapılan aramada ele geçip zapt olunan kitap, dergi, broşür ve eşyaların T.C.K. 36 ve C.M.U.K. nun 392/2. maddeleri gereğince Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerince veya Askeri Mahkemelerce zoralımına karar verilip verilemiyeceğinden ibarettir.

«353 Sayılı Yasanın bazı maddelerinde (örneğin 61, 65, 68 md. de olduğu gibi) C.M.U.K. atıf yapan maddeler olduğu halde, zoralıma dair özel bir madde olmadığı gibi bir atfa raslanmamaktadır. Ancak bu müessese, As. C.K. 1. maddesindeki genel atfa göre askeri mahkemelerde uygulanmaktadır. Bu açıklamaya göre T.C.K. 36 ve C.M.U.K. 392/2. maddelerinin askeri mahkemelerde uygulanacağı tabiidir.

«T.C.K. 36/1. fıkrası; cürüm ve kabahatlarda kullanılan veya kullanılmak üzere hazırlanan veya fiilin irtikabından husule gelen eşyanın zoralımını, suç failinin mahkûmiyeti ile birlikte suç failine ait bulunmak şartı ile sınırlandırılmış.

«2. fıkrası ise; bir ceza mahkûmiyeti olmasa ve faile ait bulunmasa bile; kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması ve satılması cürüm ve kabahat teşkil eden eşyanın zoralımına karar verileceğini hüküm altına almış bulunmaktadır.

«C.M.U.K. 392 ve müteakip maddelerinde ise, zoralımın usulü saptanmıştır. Bu maddenin 1. fıkrası; T.C.K. 36. maddesi ile diğer maddelerine ve hususi kanunlar hükmüne göre zoralımı caiz olan hallerde esasla beraber karar verilmemişse her türlü takipten ayrı olarak, C. Savcısı veya davacı tarafından esas davayı gören mahkemede istemde bulunulabileceğini,

«2. fıkrasında; suç olmayıp münhasıran zoralıma tabi bulunan eşyanın zoralımına Sulh Hâkimi taarfından duruşma yapılmaksızın karar verileceğini âmirdir.

«Bu açıklamaların ışığı altında; Dairemizin 7.6.1973 gün ve 1973/503-134 sayılı görüşlerinde de belirtildiği üzere; herhangi bir askeri şahsın konut ve işyerinde yapılan aramada ele geçen ve zoptolunan neşriyat ve eşyanın dava konusu ile ilgisi olmasa dahi T.C.K. 36 ve C.M.U.K. 392/2. maddeleri gereğince Askeri Mahkemelerce zoralımına karar verilmesi tabiidir. **Ancak siivl şahıslar için durum farklılık arzetmektedir. Bu kişilerin Askeri Mahkemelerde yargılanmaları bazı şartların tahakkukuna bağlıdır. O halde şartların mevcut olmaması veya mevcut şartın ortadan kalkması ile bu kişilerin askeri yargı ile bağının kesileceği tabiidir. Örneğin: Dava sanıkları Sıkıyönetim altına alınan yerde T. C.K. 159/1 maddesini ihlâl etmeleri sebebi ile askeri mahkemeye sevk edilmişlerdir. Sıkıyönetim sınırları dışında yüklenen suçu işleselerdi tabii mahkemeleri olan Adliye Mahkemelerinde yargılanmaları gerekecekti. Aksi kabul edildiği takdirde Sıkıyönetim hudutları içinde işlenen bütün suçlara Askeri Mahkemelerin bakacağı ortaya çıkarki bu da Anayasanın 32. maddesinin öngördüğü tabii hâkim kuralına aykırı düşer.»**

Kitaplar Yakılıyor

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu ve ikinci dairesi kitapların zoralımına ilişkin kararı bozduğu ve sonuç olarak bu karar ortadan kalktığı halde Askeri Savcı Baki Tuğ bu kitapları yakmış ve bu yakma işlemini bir tutanaklada saptamıştır.

Oysa yasaya göre bir eşyanın imha edilebilmesi için bu hususta bir mahkeme kararının bulunması, bu kararın kesinleşmesi ve yasa yollarının kapanmış olması gerekir. Olayımızda Yasa yolları kapanmadan ve yasa yollarına başvurulduğu da bilindiği halde kitaplar yakılmıştır. Bu, «Görevin kötüye kullanılması» olduğu gibi kişi haklarını da ortadan kaldıran bir tutumdur. Gerçekten davaya bakan Ankara 1 Numaralı Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi, Askeri Savcının zoralımı istemini 30.7.1073 gününde red etmiştir. Aynı günde Askeri Savcı, yasal itiraz yolu «temyiz» olduğu ve bunu da bildiği halde yasa yolunu saptırarak «itiraz» yoluna gitmiş ve 3 Numaralı Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinden zoralım kararı almıştır. 20.8.1973 gününde sanıklara tebliğ edilen bu karara 23.8.1973 gününde itiraz edilmiş ve aynı günde bu dilekçe, Askeri Savcı tarafından kararın kesin olarak verilmiş olduğundan sözedilerek geri gönderilmiştir. Dilekçenin geri gönderildiği 31.8.1973 gününde yeniden Askeri Savcılığa başvurulmuş, savcılığın dilekçeyi geri gönderme hakkı olmadığı ve dilekçeyi görevli mahkemeye göndermesi gerektiği ileri sürülmüştür. Bu istem üzerine Askeri Savcı bir yandan dilekçeyi mahkemeye göndermiş ve sonucunu beklemeden aynı günde yani 31.8.1973 gününde kitapları yakmıştır.

SONUÇ: Davaya konu olan kitapların geçirdiği bu ilginç serüvenden ortaya iki sonuç çıkmaktadır.

1 — Askeri Savcı, zoralım kararına itiraz edildiğini bildiği halde sonucunu beklemeden kitapları yakmıştır. Ortada kasıtlı bir tutumun bulunduğu kuşkusuzdur. Böyle bir tutumun adına «adlî görev» ve bu tür görev yapan savcıya da «kamu görevlisi» denilemiyeceği açıktır. Görev kötüye kullanılmış, bir

TÜRKİYE RAPORU (*)
1971 — 1973

Avukat Halit ÇELENK

Haberleşme araçlarındaki teknik gelişmeler ülkeleri bir kentin semtleri kadar birbirine yaklaştırdı. Yeryüzünün herhangi bir köşesinde meydana gelen bir olay, bir iki gün gibi kısa bir süre içinde dünyanın öteki ucunda ,duyuluyor, öğreniliyor ve olumlu ya da olumsuz yankılar yaratıyor.

Son yıllarda yurdumuzda olup bitenler de böylece belli ölçülerde dünya kamuoyuna yansıdı.

27 Mayıs'ın getirdiği temel hak ve özgürlükleri ve demokratik kurumları ortadan kaldıran Anayasa değişiklikleri, antidemokratik baskı yasaları, kontrgerillalar, işkenceler, yasaya aykırı ölüm cezaları, yasal dayanağı olmayan sıkı yönetim uygulamaları, savunma hakkının kısıtlanması, ve benzeri gelişmeler dünya kamuoyunda yankılar yarattı.

Bilindiği gibi 12 Mart döneminin işkence olayları, kontrgerillaları ve kitle halinde tutuklamaları Avrupa Konseyi üyesi devletleri tedirgin etmiş ve konu bir kısım ülkeler tarafından Avrupa Konseyine götürülmüştür. Yurdumuzda İnsan Hakları Evrensel Bildirisi esaslarına ve uluslararası antlaşmalara aykırı uygulamaların incelenmesi için komisyonlar kurulmuş, çalışmalar yapılmış, raporlar düzenlenmiştir. Ancak sıkıyönetimin kaldırılması, 14 Ekim seçimlerinin yapılması, temel hak ve özgürlükleri kısıtlayan yasaların ortadan kaldırılacağını vâdeden sivil bir yönetimin işbaşına gelmesi, Avrupa Konseyinde meselenin ertelenmesine neden olmuştur.

«Türkiye Raporu. 1971 - 1973» yurdumuzdaki antidemokratik, insan haklarına aykırı uygulamaların dünya kamuoyuna yansıdığını gösteren örnek belgelerden biri.

«Uluslararası Hukukçular Birliği»nce yayımlanan bu rapor «Hasat Yayınları» tarafından dilimize çevrilerek yayınlandı. 86 sayfalık bu kitap okuyucuya aşağıdaki satırlarla sunuluyor.

«Uluslararası Hukukçular Birliği: Merkezi Cenevre'de, batının sayılı hukukçularından oluşmuş bir kuruluştur. Amacı, baskı mekanizmasının; aydınların ve ilericilerin üzerinde uygulandığı, genellikle geri bıraktırılmış ülkelerde yapılan bu yasa dışı ve insanlığa aykırı işlemleri, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine ve ülkedeki yasaların ışığında, dünya kamuoyuna açıklamaktır.

TÜRKİYE RAPORU Uluslararası Hukukçular Birliği tarafından hazırlanan, 1971 - 1973 yılları arasında Türkiye'de ülkeyi yöneten hakim güçlerin; devrimci ve ilerici örgütleri, işçileri, köylüleri, yazarları, aydınları, bilim adamlarını, yayıncıları nasıl bir yasa dışı uygulama içinde boğmaya çalıştıklarını belgeleyen bir rapordur.»

Türk Ceza Yasasının 141 - 142 nci maddelerinin eleştirildiği ve Anayasa Mahkemesinin bu maddelerin yanında yer aldığı açıklanan raporda Anayasa ve yasa değişiklikleri ayrı ayrı ele alınmakta ve bunların İnsan Hakları Sözleşmesine ters düştüğü anlatılmaktadır.

Uluslararası Hukukçular Birliği'nin hukuksal incelemelere dayalı raporu şu sonuçlara varmaktadır:

«1 — Sıkıyönetimin ilk ilân edildiği 26 Nisan 1971'de, Türkiye'de, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 15. maddesinde öngörülen şekilde «ülkenin hayatını tehdit eden genel bir tehlike halinin» olduğu şüphelidir.

2 — Nisan 1971'de durumun nasıl olduğu bir yana, şu anda böyle bir tehlike hali yoktur ve sıkıyönetimin devamının Sözleşmeye dayanılarak nasıl haklı gösterildiğini anlamak güçtür;

3 — Sıkıyönetim döneminde alınan olağanüstü tedbirler, Sözleşmenin koyduğu yükümlülükleri alçaltıcı niteliktedir.

4 — Olağanüstü tedbirler dışında, son iki yıl içinde Anayasa ve kanunlarda yapılan değişiklikler, özellikle fikir özgürlüğü, dernek kurma özgürlüğü ve adaletli bir şekilde yargılanma hakkını tanımadığından Sözleşme ilkeleriyle çelişmektedir. Bunlar genel kanunlarda yapılan değişikliklerdir ve Sözleşmenin 15. madesinde yazılı «olağanüstü tedbirler» olarak gösterilemezler.

5 — Türkiye'de Sözleşmeyi ihlâl eder nitelikte kanunsuz uygulamalara başvuurlmaktadır. Siyasi zanlılara işkence ve kötü muamele yapılmakta, zanlılar kanunsuz bir şekilde, uzun süre gözaltında tutulmaktadır.»

(*) Türkiye Raporu 1971 - 1973 Hasat yayınları P.K. 793 Sirkeci - İstanbul

---

suç işlenmiştir. Bu suç Af Yasasının kapsamına girmekte ise de tazminat davası yolu açık bulunmaktadır.

2 — Asker olmıyan kişilerin evlerinden ya da işyerlerinden alınan ve suçla ilgisi bulunmayan kitap ve yayınların askeri mahkemelerce zoralımına karar verilemez. Böyle bir karar vermeye bu mahkemelerin yetkisi yoktur. Eğer yasal koşulları varsa zoralım kararı ancak genel mahkemelerce ve özellikle Sulh Ceza Mahkemelerince verilebilir. (1)

(1) Kitapların zoralımı üzerine daha önce yayınladığımız yazılarda da açıklandığı gibi biz, (hakkında dava açılıp kesin mahkûmiyet kararı verilmiyen) hiçbir kitabın zoralımına karar verilemiyeceği inancında bulunuyoruz.

TONGUÇ YOLU

M. BAŞARAN

İri gövdeli, tok sesli, buram buram toprak kokan bir halk adalamı. Canlandırılacak köy anlayışiyle «devrimci eğitim imecesi» nin yaratıcısı. Çağdaşlaşmaya dönük çabaları tabana oturan adam...

Halkın halkça değerlendirmesiyle: TONGUÇ BABA

Rumeli'nin uzak bir köşesinden kalkıp gelmiş, alışılmadık biçimde ve kılıkta Maarif Nazırı Şükrü'nün karşısına dikilmiş:

«Ben köylüyüm, okumak istiyorum» diye dayatmış. Ekmeğini taştan çıkarırcasına okuma hakkını koparmış. Küçük yaşta İstanbul'dan Kastamonu'ya yaya gitmiş. Hak içinde, halkın sıkıntıları, çekileriyle pişe yoğrula yetişmiş. Daha sonra öğrenimi Almanya'larda ilerletmiş. Duyduğu yeni sesleri, düşünceleri memleketin gerçekleriyle yoğurmuş kafasında. Neleri bilip bilmediğini Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy'de, İlköğretim Kavramı'nda, Petalozzi ve Devrim çevirisinde, Yüksek Köy Enstitüsünde verdiği «İş Eğitimi» derslerinde ortaya koymuş.

Yaşamın kendini hazırladığı göreve gelince pek açık, pek sade bir gerçeği ispatlamış: Ulusal Kurtuluş Savaşımızı nasıl kendi gücümüzle kazanmışsak, iç kurtuluşumuzu da aynı güce dayanarak başarabiliriz. Bu da teori ile pratiği birleştiren, insanı ve çevreyi değiştiren devrimci eğitim imecesiyle olur.

Sekter düşüncenin açıklayamadığı, ayağının altından eski düzenin kaydığını hissedenlerin yıllardır diş bilediği TONGUÇ budur.

Sayın A. Dino Paris olaylarını, üniversitelilerle işçilerin birlikte ülkenin sorunlarına eğilmeleri eylemini «devrimci eğitim imecesi» diye adlandırıyor. Bir Türk olarak gördükleri karşısında kıvançla Tonguç'u anıyor. Gerçekten de Tonguç'un dünya eğitimine yaptığı katkıya en uygun düşen ad «devrimci eğitim imecesi»dir.

Tonguç'a göre Türk ulusu köylü bir ulustur. «Ulusal bağımsızlığın ve toplumca kalkınmanın köylüye dayanması, özüne köylüyü katması tarihsel bir zorunluktur»

Geri bırakılmış toplumların insanı, yozlaşmış düzenin etkisiyle kabuk bağlamış canlılığını yitirmiş, toplumla, doğayla ilişkileri yönünden kelemeleşmiş insandır. Bazı haklara, hattâ ekonomik özgürlüğe kavuşturmak bile onu değiştirmeğe yetmez. Bu insanların devrimci eğitimi imecesi içinde «canlandırılmaları» gerekir. Canlandırılacak insan bir bakıma edebiyatın çizdiği OBLAMOV'dur.

Bakın bir devrimci bu tipten nasıl yakınıyor:

«Rusya üç ihtilâl geçirdi, ama gene Oblamov'lar kaldı. Çünkü Oblamov'lar yalnız derebeyleri, köylüler, aydınlar arasında değil, işçiler, komutanlar arasında da vardır. Toplantılarda, komisyonlar da nasıl çalışıldığına bakarsınız eski Oblamov'un içimizde olduğunu görürsünüz. Onu adam etmek için daha çok zaman yıkamak, temizlemek, sarmak, dövmek gerekecektir» (Cumhuriyet : İlhan Selçuk).

Evet Tonguç'a göre biz bir «Canlandırılacak köy» sorunuyla karşı karşıyayız. «Köy meselesi bazılarının zannettikleri gibi mihaniki bir surette köy kalkınması değil, manalı ve şuurlu bir şekilde, köyün içten canlandırılmasıdır. Köylü insanı, öylesine canlandırılmalı ve şuurladırılmalı ki, onu hiçbir kuvvet, yalnız kendi hesabına ve insafsızca istismar etmesin. Köyün sakinlerine köle ve uşak muamelesi yapamasın. Köylüler şuursuz ve bedava çalışan birer iş hayvanı haline gelmesinler. Köy meselesi, köyde eğitim problemleri de içinde olmak üzere bu demektir. (Canlandırılacak Köy).

Yapılacak iş ezberciliği, aktarmacılığı, burjuvazinin geliştirdiği tüketici eğitim anlayışını bir yana itmek, bilgi edinme işini gerçek yörüngesine oturtarak ülkede dev-

rimci eğitim imecesini başlatmaktı» «Birşeyi bilmek isteyen insan, onunla temasa gelmeksizin, onun çevresinde yaşamaksızın onu uygulamadan bu işi başaramaz» (Teori ve Pratik Mao Çe-Tung). İş içinde, iş vasıtasıyla, iş için yetişenler yaratıcı işin verileriyle canlanır. Kendilerini değiştirebilirler. Kolay iş değildi bunu yapmak. Karşısında tüm egemen güçler vardı. Gene de bağımsızlık savaşının diri yanına yaslanarak davasını omuzladı. Adlarından da anlaşılacağı üzere, egemen güçlere papağanlık eden dört duvar okulu değildi enstitüler. Köy çocuklarının, usta öğreticisi halk adamlarının, yöneticilerin (Müdürler) toprağımızın, insanımızın sorunlarını çözmek için giriştikleri devrimci eğitim imecesiydi. Kahraman teknisyenler yoğuran bir imece : «Bataklığı kurutmak, sıtmalıya kinin rejimi yaptırmak, yaralının yarasını sarmak, gebeye çocuğunu doğurtmak, pulluğun nasıl kullanılacağını veya tamir edileceğini öğretmek, bozuk köprüyü onarmak, ıslah edilmiş tohumu toprağa saçmak, fidan dikerek onu büyütmek, ve step köylüsünün (dal) diye adlandırdığı ağacı hakikaten ağaç haline getirmek, nazariyeci ulema taslaklarının işi değil, kahraman teknisyenler ordusunun başaracağı işlerdir. (Canladırılacak Köy).

Zaman zaman Bucak Müdürleri, Kaymakamlar, İlköğretim Müfettişleri bu imece havasına sokuluyor, omuzlariyle taş taşıyarak çalışıyorlardı. Halkça giyinen iş ekipleri serçe sürüleri halinde yurdun bir köşesinden kalkıp öbür köşesine konuyordu. Enstitülerde yoğunlaşan devrimci imece, Bölge Okullarına, oradan da köylere yayılacaktı. Çalışmalar bölgesel özelliklere göre yürütüldüğü için sanayileşmenin gereklerini de kapsayıcı idi.

Tüm devlet çarkı, tabanı kaplayan devrimci eğitim imecesine koşulma zorundaydı. Enstitü kesimlerinde (3-5 il) okul yapımı, haberleşme, para işleri bürokrasi çarkının dışına taşırılmış, eyleme hız kazandırımıştı. Tonguç, çapsız bir masa başı bürokratı değil, büyük eylemin lokomotifi idi.

1945'in Toprak Kanunu bu gelişimin ürünüydü. Seçim konuşmalarının birinde 1948'lerde Bakanlık da yapmış eski bir CHP'li o toprak kanunu için: «İnönü'nün her köyü bir kolhoz haline getirme niyetinde olduğunu anladık ona karşı çıktık» diyecek kadar ileri gitmiştir.

1946 seçimlerinden sonra Meclis Başkanı Kâzım Karabekir'le Hasanoğlan'a gelen soruşturmacılardan Başkan yardımcısı Feridun Fikri, yöneticilere ağzı köpürerek «Rejim mi değişiyor bu memlekette?» diye soruyordu.

Tonguç yolunu bırakmanın bizi nerelere getirdiğini acı acı görüyoruz bugün.

Devrimci eğitim imecesi, Tonguç yolu, canlı ve ileri bir toplum yaratmanın türkçesidir. Çağdaş dünyaya ayak uydurmak istiyorsak, bu gerçeği anlamak zorundayız. Bir takım yarım bilgilerle ilericilik gösterilerine kalkışacağımıza kendimizi devrimci eğitim mecesini başlatmağa, uygulamağa hazırlamalıyız; Tonguç dedikçe; «Köyün (ulusun) canlandırılmasına emeğini katmıyanlar. bu amacı gerçekleştirmeğe çalışanların yollarını kesmek, gafletini gösterenler, bir içten yıkılışın ıstırapları içinde kıvrana kıvrana alınları lekeli olduğu halde, ortadan silinip gideceklerdir.

M. Başaran'ın Varlık Yayınları arasında çıkan TONGUÇ YOLU, KÖY ENSTİTÜLERİ: EĞİTİM adlı yapıtından alınmıştır.

ON TÜRK FİLMİ VE "ARKADAŞ,, ÜSTÜNE

MEHMET KOÇ

YEDİNCİ SANAT Dergisi «Bütün zamanların en iyi on Türk filmi» üstüne bir soruşturma düzenledi. **Genel sinema seyircileri** arasında yapılan bu soruşturma sonucunda aldıkları oy sırasına göre şöyle bir liste çıktı ortaya :

1 — UMUT / Yılmaz Güney (88 oy)
2 — ÜÇ ARKADAŞ / Memduh Ün (85 oy)
3 — SUSUZ YAZ / Metin Erksan (68 oy)
4 — HUDUTLARIN KANUNU / Lütfi Akad (61 oy)
5 — YILANLARIN ÖCÜ / Metin Erksan (52 oy)
6 — BEYAZ MENDİL / Lütfi Akad (51 oy)
7 — AĞIT / Yılmaz Güney (45 oy)
8 — KANUN NAMINA / Lütfi Akad (44 oy)
9 — GURBET KUŞLARI / Halit Refiğ (38 oy)
10 — KIZILIRMAK - KARAKOYUN / Lütfi Akad (37 oy)

Genel sinema seyircilerinin Türk filmciliği konusundaki bu yargısının geçerli olduğu, yapılan ikinci bir soruşturmayla kanıtlanmış oldu. İkinci soruşturma **uzmanlar** (sinema yazarları, yönetmenler v.b.) arasında yapılmıştı. Hemen aynı sonuç alındı. Uzmanların listesi de şöyle :

1 — UMUT / Yılmaz Güney (20 oy)
2 — HUDUTLARIN KANUNU / Lütfi Akad (19 oy)
3 — ÜÇ ARKADAŞ / Memduh Ün (18 oy)
4 — SUSUZ YAZ / Metin Erksan (16 oy)
5 — AĞIT / Yılmaz Güney (13 oy)
6 — BİTMEYEN YOL / Duygu Sağıroğlu (13 oy)
7 — KIZILIRMAK - KARAKOYUN / Lütfi Akad (13 oy)
8 — HAREMDE DÖRT KADIN / Halit Refiğ (12 oy)
9 — YILANLARIN ÖCÜ / Metin Erksan (9 oy)
10 — SEYYİT HAN / Yılmaz Güney (8 oy)

Türk filmciliğinin büyük ustalarından **Lütfi Akad** halkın listesine dört uzmanların listesine de iki kez giriyor. Aynı şekilde **sosyal gerçekçi** filmleriyle haklı bir ün kazanan **Yılmaz Güney,** halkın listesine iki, uzmanların listesine de üç kez girebilmeyi başarmış.

Bu iki liste bize halkçı sanat konusunda tutulacak yolu gösteriyor. Yurdun somut sorunlarından hareketle çağın geçerli ölçülerini kullanarak gerçekten halkçı sanat yapılabileceğini ve bu sanata halkın kucak açabileceğini gösteriyor. Halk bu iki listedeki filmlerde kendini, kendi sorunlarını ve dolaylı da olsa bu sorunlarının çözümünü bulmuştur. Bu nedenle bu filmlere kucak açmış, desteklemiştir. Bunların dışında kalan pekçok eser cinsel sömürüye dayanan, gençlerin heyecanlarını sömüren ticarî filmlerdir, iş filmleridir.

Listeye girmemekle birlikte Türk sinemasının kurucularından **Muhsin Ertuğrul**'un **BİR MİLLET UYANIYOR,** Lütfi Akad'ın **VURUN KAHBEYE** ve Ertem Göreç'in **KARANLIKTA UYANANLAR** adlı filmlerini saygıyla anmak gerekir.

SÖZ YILMAZ GÜNEY'İN

Gene de söz Yılmaz Güney'indir. Sanata, Yılmaz Pütün adıyla sosyal gerçekçi öyküler yazarak başlayan Yılmaz Güney'in. Film makarası taşıyıcılığından başlayıp, tanıtıcılık, dağıtımcılık, set işçiliği, oyunculuk ve yönetmenlik yolundaki kahırlı, ömür törpüsü yolu sabırla aşıp gelen Yılmaz Güney'in.

Hiç kuşku yok ki çok kötü filmler de yaptı. İlk yıllarda bireyciydi. Halka bireysel bir kurtuluş gösteriyor, ancak kahramanların ve vurup kırmasını bilenlerin iyi bir hayata kavuşabileceğini söylüyor, bunu öğütlüyordu. Zaman içinde, geçici piyasa değerlerinden sıyrılmasını bildi. Üstün yapıtlar çıkardı ortaya. Bütün zamanların en iyi Türk filmi olan **UMUT** gibi filmler yaptı. **UMUT**'u, **ACI, AĞIT,** ve **SEYYİT HAN** izledi. Derken bir süre yitirdik onu. «Demir kapı, kör pencere, yastık, ranza ve zincirler arasında» geçirdi ömrünün çok değerli iki yılını. Sonra «kötü alışkanlıklardan sıyrılmış ve bireyciliği aşmış olarak» özgürlüğe kavuştu.

«ARKADAŞ»

Ve ilk eserini verdi. **ARKADAŞ.** Gerçekten «bireyciliği aşmış» tı. Yılmaz Güney efsanesini kendi eliyle yıkmıştı'tı. Bu filmde ilk kez dayak yiyordu. Star (yıldız) değildi artık. Sıradan bir tip çiziyordu. Gerçek hayatta olduğu gibi, içimizden biri gibi. Elinde sınıf pusulası, gözünde bilimsel gözlük (diyalektik) vardı. Acıyı umuda, umudu zafere dönüştürme dönemine girmişti. «Halkıma çok şeyler borçluyum, ödeme zamanıdır» diyordu.

Sonra... Sonrası yargılaması sürüp gelen olaylar dizisi. Yeniden çift kapılı kol demirleri ve mahpusluk.

O, bir ARKADAŞ'tır artık.Yüceliklerin en yücesinde, halkın gönlünde yatan bir **ARKADAŞ.** Hepimizin ARKADAŞ'ı.

Batı Almanya'da
YABANCI ÇOCUKLAR SORUNU

Yılmaz ELMAS

Batı Almanya'da yabancı çocuklar sorunu gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Özellikle yabancı işçi çocuklarının eğitim ve öğretim sorunu üzerine son zamanlarda çeşitli görüş ve düşünceler, yazılı ve sözlü olarak ortaya atılmaktadır. Böyle olmasına rağmen Batı Almanya hükümeti olsun(diğer ilişkisi bulunan —Türkiye, Yunanistan, İtalya, Portekiz, Yugoslavya, vb— ülke yetkilileri olsun, Batı Almanya'daki yabancı işçi çocuklarının eğitim ve öğretim sorununa ciddi bir çözüm getirmemişlerdir. Soruna ciddi olarak eğilmeye gerek duymamalarının nedenleri araştırılmaya değer.

Bu konuda devletler, ilgili kurum ve kişiler, değişik önerilerde bulunmaktadırlar. Çoğu «Anadil Sınıfları» öneriyorlar. Bunlar arasında öğretmenler ve profesörler de var. Yalnız bu öneride bulunanlar kendi çocuklarını Alman sınıflarına göndermektedirler. Bizde İmam Hatip Okullarının açılmasında çaba gösterenlerin kendi çocuklarını bu okullara göndermemeleri gibi—

Yabancı işçi çocukları için, Anadil Sınıfları olsun, Alman Okulları olsun, eğitim ve öğretimde zor durumlar yaratmaktadırlar. Çocukların Almanca öğrenmelerini, Almanca eğitim ve öğretim yapmalarını kolaylaştıracağı yerde zorlaştırmaktadır. Yabancı işçi çocuklarının eğitim ve öğretimi için sağlanan öğretmen, okul ve ders araçları çok yetersiz ve ilgisizlik yüzünden de bir keşmekeşlik içerisindedir. Hiç okutulmayan çocuk sayısı da oldukça kabarıktır.

Alman okullarına Hazırlık Sınıfları'nda da çocuklara gerektiğince Almanca öğretilemediğinden işçi çocuklarını Alman okullarına hazırlama yönünden doğru dürüst bir verim elde edilememektedir. Yabancı işçilerin, kentlerin belli kesimlerinde (semtlerinde) kümelenmeleri sonucu çocukların kendi anadilleri ile konuşmaları Almanca öğrenmelerini, dolayısıyla Almanca eğitim ve öğretim de başarılı olmalarını engellemektedir. Hazırlık Sınıfı Okulları'nda öğretmenlerin yeterlik durumları da pek iç açıcı değildir.

Batı Almanya'da yabancı işçi çocukları sayısı ve sorunları gün geçtikçe çoğalmaktadır. Yabancı işçiler, bu durumdan şikâyetçi olup zaman zaman bu sorunun çözümü için çeşitli eylemler koymakta ve direnişe geçmektedirler.

Federal İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun 1972 yılı araştırmalarına göre yabancı işçilerin Federal Almanya'da bulunan çocuklarının sayısı şöyledir :

— 16 yaşına kadar olan çocuk sayısı toplam 753.000 dir.

— Milliyetlere göre çocukların dağılışı : 195.000 İtalyan, 165.700 Türk, 100.000 Yugoslav, 94.000 Yunan, 66.500 Portekizli 129.000 diğer yabancı işçi çocukları.

— Okul çağındaki çocuk sayısı : 330.000, okula giden işçi çocuğu sayısı : 307.000 dir. 23.000 işçi çocuğu okul çağında olmasına rağmen okul dışı kalmıştır.

— Okula giden işçi çocuklarının sayısı milliyetlerine göre yaklaşık olarak şöyledir : 70.000 İtalyan, 54.000 Türk, 40.000 Yunan, 25.000 İspanyol, 24.000 İspanyol, 24.000 Yugoslav, 3.000 Portekizli.

— Yabancı işçi çocuklarının % 02 si özel okullara, % 03'ü meslek eğitimi okullarına gitmektedir. Bu okullarda çocukların başarı oranı daha da düşmektedir.

Federal İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun araştırmalarına göre yabancı işçi çocuklarının yalnızca % 03.'ü işletmelerde bir meslek eğitim ve öğretimini tamamlamaktadırlar. Meslek okullarına giden yabancı işçi çocuklarının sayısı ise daha da azdır.

Federal Almanya yabancı işçi çocuklarının eğitim ve öğretimiyle gerektiğince ilgilenmemekte hatta fazlasıyla ilgisiz kalmaktadır.

İşçi çocuklarının öğretimini aksatan özel durumlar da bulunmaktadır. Öğrenim çağındaki çocukların çalıştırılması ve okula giden çocukların küçük kardeşlerine bakmak zorunda kalması gibi. Hazırlık sınıfları da ters bir gelişimle süreli sınıf durumuna gelmektedir.

Yabancı işçi çocuklarının başarı derecesi çok düşüktür, belirtilen bu nedenlerden dolayı. İşçi çocuklarının % 60'dan fazlası ilkokulu bitirememektedirler. Çok az işçi çocuğu ileri okulları bitirebilmektedir. Meslek eğitimi yapmakla yükümlü çocukların ancak % 10'nundan daha azı meslek eğitimini gerçekleştirmektedir.

Yabancı işçi çocuklarının eğitim ve öğretimiyle ilgilenme zorunluğunu içeren hiç bir yasa bulunmamaktadır. Yalnız yabancı işçi çocuklarının okul sorunuyla ilgili tek dayanak 1971 de Eyalet Eğitim Bakanları toplantısının bağlayıcı olmayan ve tavsiyeleri içeren Eyalet Genelgeleridir. Tavsiye genelgelerinde yabancı işçi çocuklarının Alman okul sistemiyle kaynaştırılmasının sağlanması öngörülmektedir. Fakat bu konu gerektiğince önemsenmemektedir. Diğer yandan yabancı öğretmenler ve hazırlık sınıflarında ana dilde verilen dersler yoluyla işçi gönderen ülkelerin etkileri Alman okul sistemiyle kaynaşmayı engellemektedir, fazlasıyla. İtalyan yetkilileri bu kaynaşmayı sağlamak için gereken çabayı göstermektedir. Yunan hükümeti yabancı öğretmen tayinini çok sıkı kurallara bağlamakta, Türk yetkilileri ise tam tersine bunu önemsememekte, hatta çocukların eğitim ve öğretimini zorlaştırarak yurda dönmelerini sağlamaya çalışmaktadır. Yugoslav makamları eğitim kaynaşmasına ilgi gösterdikleri halde sonuçta «Ulusal Sınıflar»ın kurulması eğilimine sapmışlardır.

EĞİTİM KÖŞESİ

Kapitalizm ve Ekonomik Krizler

— I —

«— Anne, niçin sobayı yakmıyorsun? Hava soğuk!
— Kömürümüz yok. Baban işsiz ve bizim kömür alacak paramız yok.
— Anne, babam niçin işsiz?
— Kömür çok bol da onun için!»

«Krizler göstermektedir ki, makinelere, topraklara, fabrikalara.. v.b., halkın yoksulluğu üzerinden milyonlarca lira kâr eden bir avuç özel mülk sahibince el konmamış olsa, modern toplumda, tüm alışanların yaşama koşullarını iyileştirmek amacıyla ölçülemeyecek kadar bol miktarda mal üretilebilecektir.»

İnsanların toplu halde yaşamaya başladıkları ilk çağlarda insanın doğadan yararlanmak ve varlığını sürdürmek için gerekli bilgi ve yetenekleri çok az gelişmişti. Kullanılan taş, sopa... gibi üretim araçlarının verimsizliği sonucu, üretim çok ilkel koşullarda yürütülüyordu. Doğal olarak, yaşamın temel ihtiyaçları niteliğindeki maddeler çok az miktarlarda yapılabiliyordu. İnsanlar, üretim düzeyinin düşüklüğü ile orantılı olarak, ölmeyecek kadar yiyecek, giyecek, yakacak bulabiliyorlardı. Yeteri kadar beslenemeyen, giyinemeyen, ısınamayan insanlar açlıktan kırılıyorlar, bir çok doğal felâketler de bu kayıpları arttırıyordu.

Takvim yaprakları yılları geride bıraktıkca emeğin geliştirdiği insan, üretim araçlarını daha da geliştirdi, yeniledi. Doğayı değiştirmeye, ondan yararlanmaya başladıkça kendisinin üretim sürecindeki bilgi ve yeteneklerinde de büyük ilerlemeler görüldü. Üretimin hacmi günden güne arttı. Her geçen gün biraz daha fazla buğday, pirinç, deri, palto, alet, edevat... v.b. üretilmeye başlandı. İnsan doğaya karşı tam bir özgürlüğe adım adım yaklaştı.

Üretim güçlerinin gelişmesi sonucu üretim gitgide arttı ama sınıflı toplumların doğuşundan bu yana üleşimdeki eşitsizlikten dolayı doğayı yenen insan kendi hemcinsine kul oldu, asıl üretici olan emekçi sınıfların kendi yarattıkları toplam servetten ellerine geçen pay durmadan azaldı.

Sömürüye dayalı toplum düzenlerinin en sonuncusu olan kapitalist düzende ise insanlığın katettiği binlerce yıllık deneylerin sonucu kazanılan üretim tecrübesi, sanayi devrimi ile üretim güçleri bir gelişim gösterdi. Yeni yeni bulunan bir çok makine, âlet, edevatın dışında büyük bir ücretli işçi ordusunu ellerinden geldiğince sömüren kapitalistler, her geçen gün sermayelerini biraz daha arttırdılar. Bunun bir kısmını kendi lüks yaşantıları, özel zevkleri için harcarken diğer büyük bölümünü ise yeni üretim araçları satın alımına ve işçi ücretlerine yatırdılar. Yeni üretim alanlarının getirdiği yeni kârlar, sermaye sahiplerinin ceplerini iyice doldurdu.

Öte yandan emekçiler, özellikle işçi sınıfı gün begün kapitalist üretim çarkında biraz daha ezildiler. Sömürünün biçimi önceki düzenlere kıyasla çok incelmiş ama artmıştı. İnsanları sömürü düzenine ve sömürücülere bağlayan zincirler daha ağırlaşmıştı. İşçileri, emekçileri, diğer çalışanları hiçkimse doğrudan doğruya emek harcamaya zorlamıyordu. Hiçbir patron sokak sokak, mahalle mahalle dolaşıp işçi

---

Bu olumsuzluklara karşı yabancı işçiler zaman, zaman dayanışma içerisinde direnişe geçmektedirler. Bunun sonucu Alman yetkili makamları uzun süreli vaadlerle yabancı işçileri uyutmaya kalkmaktadırlar.

Bu yıl da yabancı işçi çocuklarının eğitim ve öğretimine sağlıklı çözüm getirilememiştir. Öğrenci sayısının artması ve okul yetersizliği nedenleri ile bazı okullarda ikili hatta üçlü öğretim zorunlu olmaktadır. Öğretmen eksik, öğretim araçları yok denecek kadar azdır. Yabancı işçi çocukları ne kendi dillerinde ne de Alman okullarında almanca ders yapabilecek durumdalar. Vaadedilen eğitim reformları kâğıt üzerinde kalmaktadır. Yabancı işçi çocuklarının eğitim ve öğretimi gün geçtikçe daha da bozulmaktadır.

Ülkemiz öğretmenleri yurdumuzdaki çocukların eğitim ve öğretimiyle ilgilendikleri kadar Batı Almanya'daki işçilerimizin çocuklarının eğitim ve öğretimiyle de ilgilenmelidir. Batı Almanya'daki işçilerimizin çocuklarının eğitim ve öğretimleri hiç de iç açıcı değildir. Geçen öğretim yılında, işçilerimizin yoğun bulunduğu ve çocuklarının çoğunlukta bulunduğu yerlerdeki bazı ilkokullarda işçi çocuklarımızın eksik ders görmeleri, sınıf ve öğretmen yetersizliği ve anadillerinde gördükleri derslerin az olması nedeniyle ortaya koydukları dayanışmadan bir sonuç alınamamıştır. Alman ilgili makamları uzun zamanı içeren bazı vaadlerle işçilerimizi uyutmaya çalışmıştır. Bu tür olguların çokluğu, Batı Almanya'da yayınlanan yayınlarda, dergi ve gazetelerde fazlasıyla göze çarpmaktadır.

Ülkemiz öğretmenlerinin en büyük meslek kuruluşu olan TÖB-DER örgüt olarak, Batı Almanya'daki işçi çocuklarımızla gerektiğince ilgilenerek gelecekte gerekli girişimlerde bulunması yerinde olacaktır.

avına çıkmıyordu. Herkes istediği yerde işgücünü satmakta serbestti. Çalışmamak da serbestti! Kapitalistler rahattılar çünkü üretim araçlarının, yaşam için gerekli her ürünün yapıldığı o büyük fabrikaların, makinelerin, toprağın... v.b. sahibi oldukları sürece sırtlarının yere gelmeyeceğini biliyorlardı. İşçiler ailelerini geçindirebilmek, yaşamak için yiyebilmek, giyebilmek, ısınabilmek, bir dam altı bulabilmek için işgüçlerini kapitalistlere satmaya ve bunun karşılığı ile geçinmeye mecburdular. Onların üretim araçları, fabrikaları, makineleri, toprakları yoktu. Sermayeleri yoktu. İsteseler bile hangi makineyi, hangi fabrikayı, hangi parayla satın alıp işletebilirlerdi ki? İşte özgürlükçü (!) kapitalist düzen, işgücünü canının istediği kapitaliste satmakta, istediği fabrikada çalışmakta serbest olan ama **mutlaka** çalışmaya, **kendisine gösterilen koşullarda** üretim yapmaya zorlanan işçi sınıfının omuzlarında yükselip gidiyordu.

Ama tarih, görünüşteki sağlamlığı ve sarsılmazlığı ne olursa olsun, er geç yıkılan sömürü düzenlerinin sonunu sayfalarına daima kaydeder.

Kapitalist düzenin yıkımını ise, büyük ölçüde, sistemin temel özelliklerinden biri olan üretim anarşisi ve bunun sonucu doğan **ekonomik krizler** hazırlamaktadır. Üretim anarşisi, her sermaye sahibinin, elde edeceği karın dışında, toplumun çıkar ve gereksinmelerini hiç düşünmeksizin, tek ölçüyü «Daha fazla kâr» almak suretiyle istediği alanda ve ölçüde üretim yapması ve bu işleyişe hiç bir kuruluş veya kişinin etki yapmaması ve yön vermemesi demektir.

Üretimin yanısıra yüzyılların sömürü deneylerinin mirasçısı, en parlak beyinlerin, en güçlü ellerin, en gelişmiş silahların sahibi olan burjuvazinin, bir üretim özgürlüğünden dolayı sarsılabileceğini düşünmek gerçekten zordur. Bununla birlikte günümüzde, burjuva basınında bile «ekonomik krizler» den söz ediliyor, sistemin iç çelişkilerinin sarstığı Avrupa burjuvazisinden, A. B. Devletlerindeki bunalımlardan ister istemez sürekli olarak bahsediliyor.

Kapitalizmin «Devrî» ekonomik krizlerinin anlamı nedir? Bu krizlerin nedenleri, ve emekçi kitlelere olan etkileri nelerdir?

Ekonomik krizlere «Devrî» krizler denilmesinin nedeni, bu dalgalanmaların belli aralıklarla yinelenmeleridir. Ortalama olarak onar yıllık devreler sonunda dünyanın tüm kapitalist ülkelerinde bu krizler görülmektedir.

Şimdi bu krizlerin doğuş nedenlerini kısaca görelim: Bildiğimiz gibi, kapitalistlerin yanil elerinde üretim araçlarını, sermayeyi bulunduran sınıfın amacı, toplumun gereksinmelerini sağlamak, insanları sıkıntıdan, açlıktan, içinde yaşadıkları insanlık dışı koşullardan kurtarmak, ülkelerindeki insanların yeterince yemelerini, içmelerini, giyinmelerini, ısınmalarını sağlamak değildir. Zaten bu düşünce kapitalist düzenin genel niteliğine de aykırı düşer. Kapitalistler, hangi üretim alanında daha çok kâr elde edebileceklerine inanırlarsa o alana yatırım yaparlar. Örneğin, insanların ekmek ihtiyacı, süt ihtiyacı içinde olmaları, sermaye sahiplerinin insancıl! bir tutumla üç beş adet ekmek veya süt fabrikası açmalarına neden olmaz. O günlerde giyim sanayii veya madencilik daha fazla kâr getiriyorsa sermayedarın yapacağı —örneğin ülkemizde— hemen bir «Vakko», «Beymen» kuruluşu açmak, bir kaç madeni işletmektir. Kâr neredeyse kapitalist oradadır. Aslında bu kişilerin varlık nedeni «Kâr» dır. Kapitalist yatırımın sözünü ettiğimiz bu amacı çok önemlidir çünkü birazdan inceleyeceğimiz ekonomik buhranların kaynağı bu tutum olmuştur.

Kapitalistler sermayelerini sürekli olarak yeni yeni kârlar elde edecekleri alanlara yatırırlar. Daha doğrusu yeni yeni üretim araçları, makineler, fabrikalar... v.b. alımına yatırırlar. Dolayısıyla üretim durmaksızın genişler. Yakıt satın alımı artar, ham madde isteği artar. Bu ham maddeler... v.b. yeni kurulan fabrikalarda işlenmiş maddeleri oluştururlar. Örneğin milyonlarca ayakkabı, elbise, ütü... gibi metalar üretildikçe üretilir. Üretim mallarında sürekli bir artış olur. Makineler harıl harıl çalışır ve tonlarca yiyecek, içecek, giyim, yakıt ürünleri ambarları, dükkanları doldurur. Gelelim bu tüketim mallarını satın alacak olan kitleye.

Kabaca düşünecek olursak bunları satın alacak olanlar, sayıları az olan kapitalistler ve aileleri ile asıl büyük emekçi kitledir. Bu kitlenin ise kapitalist sömürüden dolayı eline geçen ücret zaten azdır ve miktar bellidir. Ayrıca kapitalistlerin üretimi genişletmeleri sonucu, doğal olarak sömürü yoğunlaşmıştır. Bir ülkede 60 milyon ayakkabı yapıldığını varsayalım. Tüketici emekçi kitlelerin aileleri ile birlikte sayısı ise 20 milyon olsun. Çocuklar, analar, babalar dahil herkes imkânlarını sonuna kadar zorlayıp birer çift ayakkabı alacak olsa geriye 40 milyon ayakkabı kalır. Bir işçi veya örneğin bir teknisyen için ayakkabı alımı bir gereksinmedir. Sırf kapitalistler ürettikleri fazlayı satsınlar diye zaten zorla geçimini sağlayan işçi, aylık ücretinin tamamını üç beş ayakkabıya yatırıp aç kalamaz. Özet olarak, üretim istediği kadar artsın, insanların tüketim kapasiteleri dediğimiz tüketim mallarını satın alabilme imkânları gerektiğinden fazla artamaz. Aslında ücretler düşmektedir. Üretim fazlası olan ayakkabılar ihtiyacı olanlara parasız dağıtılmadığına, kapitalistlerin kârlarını arttırmak amacıyla üretilip paralı olarak verildiğine göre, satın alınamayacak bu mallar doğal olarak dükkanlarda, ambarlarda çürüyeceklerdir. Demek ki, üretimin belli bir aşamasında çalışan kitlelerin sınırlı tüketimi dolayısıyla çok hızlı bir biçimde üretilen tüketim mallarının satışı duraksayacaktır.

(Devamı var)

BİZE GELEN YAYINLAR

YENİ UFUKLAR
Aylık Sanat, Düşünce Dergisi
Yıllık Abonesi 60 TL. Altı Aylığı 30 TL.
Yazışma ve Havale Adresi : P.K. 1034
KARAKÖY
İSTANBUL

YANSIMA
Aylık Sanat ve Kültür Dergisi
Yıllık Abonesi 80 TL. Altı Aylığı 40 TL.
Yazışma Adresi : Peykhane Cad. No : 7
ÇEMBERLİTAŞ
İSTANBUL

SOYUT
— Öncü Edebiyat Dergisi—
Aylık Edebiyat Dergisi
Sayısı 10, Yıllık Abonesi 120, Altı Aylığı 60 TL.
Havale ve Yazışma Adresi : H. İbrahim Bahar, Mithatpaşa Cad. 19/3
BEYAZIT/İSTANBUL

MODERN EĞİTİM SOSYOLOJİSİ
Hüseyin ÖZTÜRK
Fiyatı : 20 TL. Toptan Siparişlerde % 20 İndirim
İsteme Adresi : Yeni Büyük Dağıtım
İSTANBUL
Koza Kitabevi
Ziya Gökalp Cad. No : 44 ANKARA

★

ORTAK PAZAR BOYUNDURUĞU
Aydın KÖYMEN
TİB Tüm İktisatçılar Birliği Yayınları
No : 1
İsteme Adresi : Necatibey Cad. 47/9
A N K A R A
48 Sayfa, 2,5 TL.

VARLIK YAYINLARI
Tek Yol
ATATÜRK YOLU
Yaşar Nabi
174 Sayfa, 10 TL.
Bayraklaşan
ATATÜRK
Atatürk İçin Yazılar
Derleyen : Sami N. Özerdim
167 Sayfa, 10 TL.
DUVAR
J. P. Sartre
155 Sayfa, 10 TL.

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR
Hayatı, Sanatı, Eserleri
Hazırlıyan : Cevdet Kudret
93 Sayfa, 6 TL.

CAHİT SITKI TARANCI
Hayatı, Sanatı, Eserleri
Hazırlıyan : Muzaffer Uyguner
78 Sayfa, 6 TL.

★

MAY YAYINLARI
FEODALİZMDEN KAPİTALİZME GEÇİŞ SÜRECİ
Maurice Dobb, Paul Sweezy, K. H. Takahasi, R. Hilton
170 Sayfa, 15 TL.
NÖBET
Metin İlkin
155 Sayfa, 10 TL.
BÜYÜMENİN EKONOMİ POLİTİĞİ
Paul Baran
524 Sayfa, 40 TL.

T Ö B — D E R
Sahibi : Ali Bozkurt
Yazı İşleri Md. : Musa Uysal
Adres : G. Mustafa Kemal Bulvarı 14/1 - 12
ANKARA
Tel : 25 14 52 - 17 49 27
Abone : Yıllık 20 TL. 6 Aylık 10 TL.
Dış Ülkeler : Yıllık 50 TL.
Fiyatı : 1 TL.

ŞARK MATBAASI ANKARA — 1974

Sayın : .....

.....

.....

.....